

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen:

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Kapitein der Grenadiers.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, 1e Luitenant der Infanterie, werkzaam bij de Afdeeling.
Generale Staf van het Dep. van Defensie. P. W. PIETERS, Ritmeester der Huzaren.
A. ETERMAN, 1e Luitenant der Artillerie, Lid der Commissie van Proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715
Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.50

103de JAARGANG

No. 5

MEI 1934

INHOUD.

	Blz.
Luitenant-Generaal H. A. SEYFFARDT	193
De Marsch naar den Vijand van de Lichte Brigade	197
Kan het Bevelsapparaat sneller werken? door R. J. HOFFMANN	202
Nieuwe Uitgaven	205, 219
Steunpunten, door H. J. H. VAN TAREL	206
Optreden van een Afdeeling Artillerie bij den Naderingsmarsch, door A. T. C. OPSOMER	211
Beoefening van het Tuchtrecht in de Weermacht	220
Zoals het vroeger was, door FR. DE WITT HUBERS	222
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	229
Uit de Vakpers	235

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1934

DE MILITAIRE SPECTATOR

LUITENANT-GENERAAL H. A. SEIJFFARDT

1 Mei 1934, de dag, waarop de Luitenant-Generaal HENDRIK ALEXANDER SEIJFFARDT, Chef van den Generalen Staf, den militairen dienst verlaat, is een dag van zwaar verlies voor de Nederlandsche weermacht. Met hem treedt een hoogstaand man uit het leger, een soldaat in hart en nieren, een chef in de beste beteekenis van het woord.

Op 9 Augustus 1888 werd hij benoemd tot cadet aan de Koninklijke Militaire Academie, met bestemming voor het wapen der artillerie. Na zijn benoeming, op 21 Juli 1892, tot 2e Luitenant diende hij, achtereenvolgens in de verschillende rangen, bij de onbereden en bij de bereden onderdeelen van zijn wapen en bij het militair onderwijs, terwijl hij, na voltooiing van zijn studiën aan de Hoogere Krijgsschool, gedurende vele jaren werkzaam was bij den Generalen Staf. Na op 2 Mei 1928 te zijn benoemd tot Generaal-Majoor, Commandant van de Ie Divisie en daarmee den opperofficiersrang te hebben bereikt, viel hem een jaar daarna de hooge onderscheiding te beurt te worden benoemd tot Chef van den Generalen Staf, terwijl hem als zoodanig op 2 Mei 1930 de hoogst bereikbare rang, die van Luitenant-Generaal, werd verleend. Bij zijn heengaan heeft hij dus gedurende bijna 46 jaar — waarvan 42 als officier — zijn vaderland gediend.

Hoewel het zwaartepunt van de loopbaan van Generaal SEIJFFARDT ontegenzeggelijk ligt in zijn langdurig verblijf bij den Generalen Staf, heeft zijn bijzondere liefde voor de artillerie, het wapen, waarvan hij afkomstig was, hem toch nooit verlaten. Dit wapen is hem dank verschuldigd. Want hij was het, die, na gedurende een jaar bij de Fransche artillerie gedetacheerd te zijn geweest, door woord en geschrift — o.m. een serie artikelen in den *Militairen Spectator* in de jaren 1922—'26 — den stoot heeft gegeven tot het ontstaan van juiste denkbeelden in ons leger omtrent een modern tactisch gebruik van de artillerie, gegrond op de ervaring van den wereldoorlog.

Hij was het ook, die, o.m. als voorzitter van een commissie voor de bewerking van een nieuwe gevechtshandleiding, in meer algemeenen zin de tactiek te onzent in moderne banen wist te leiden. Officieele erkenning van zijn groote verdiensten in dit opzicht vond hij, toen het tweede en laatste deel van de Gevechtshandleiding was voltooid, in zijn benoeming tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Hoe groot zijn verdiensten als artillerist en als tacticus mogen zijn, het meest is hij toch op den voorgrond getreden door zijn werkzaamheden, in verschillende rangen, bij den Generalen Staf. Door zijn helder verstand, zijn scherp oordeel, zijn eerlijk en rechtschapen karakter en zijn krachtig fysiek vormde hij het type van den waren Stafofficier. Geenszins valt het dan ook te verwonderen, dat hij, bij het heengaan van den Generaal VAN DER PALM in 1929, werd uitverkoren om als Chef van den Generalen Staf op te treden, een functie, welke hij gedurende de laatste vijf jaren van zijn diensttijd heeft vervuld.



Luitenant-Generaal H. A. SEIJFFARDT

Niet gemakkelijk is het, zijn verdiensten als zoodanig naar waarde te schatten en te schetsen. Want, moge in algemeenen zin voor het geheele instituut van den Generalen Staf het woord van VON SCHLIEFFEN gelden: „Viel leisten, wenig hervortreten; mehr sein als scheinen”, voor den Chef geldt zulks wel in het bijzonder. Zijn positie brengt mede, dat de resultaten van zijn arbeid weinig naar buiten uittreden en ook niet voor bespreking in het publiek vatbaar zijn. Slechts zij, die in het werk van den Generalen Staf zijn ingewijd en weten hoe het arbeidsveld van dien Staf in de laatste jaren op schier ongeloofelijke wijze is vergroot, kunnen volledig beseffen, hoe hard daar moet zijn gewerkt in die kamer van den Chef aan 't Lange Voorhout en hoe zwaar de verantwoordelijkheid was, die te dragen viel.

De tijdsomstandigheden zijn voor Generaal SEYFFARDT niet gunstig geweest. Hij is als Chef van den Generalen Staf opgetreden in een tijdvak, waarin de naweeën van den wereldoorlog zich in steeds sterker mate deden

gevoelen, in een tijd van economische crisis, waarin het parool was: „bezuiniging vóór alles”, een parool, waarvan de weermacht op onevenredige wijze den invloed moest ondervinden en waardoor ook de stabiliteit, welke de Generale Staf zoo noodig heeft om vruchtdragend werk te kunnen verrichten, veelal ontbrak. Maar anderzijds in een tijd van groote en verrassende gebeurtenissen in binnenlandsche en buitenlandsche politiek, een roezigen, vreemden tijd vol spanning en donkere dreiging op nationaal en internationaal gebied, waarmede de nog steeds voortdurende bezuinigingen op onze weermacht in schrijnende tegenspraak schijnen te zijn.

Er moeten dus wel vele oogenblikken zijn geweest, waarop het den Generaal SEIJFFARDT moeilijk viel, de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de weermacht, die zijn werkkring hem oplegde, te dragen. Doch met moed en steeds met groote opgewektheid heeft hij in alle stormen stand gehouden. En al moge hij veel, wat in zijn oog de weermacht schade deed, wellicht niet hebben kunnen voorkomen, zeker is het — en daarop zal hij steeds met groote voldoening kunnen terugzien — dat hij haar in vele opzichten voor erger heeft weten te behoeden.

Het zal hem, die nog zoo krachtig is naar lichaam en geest, zwaar vallen zijn functie te moeten neerleggen en den werkkring, die hem zoo lief is, voor goed te moeten verlaten. Doch hij kan verzekerd zijn, dat allen, die hem hebben gekend, hem in hoogachting en genegenheid zullen gedenken en ook op zijn verder levenspad zullen blijven volgen. In hoogachting en genegenheid, omdat hij is geweest een waar Chef, een trouw soldaat, bekwaam en eerlijk, die zijn weg steeds recht vooruit koos en nooit kronkelpaden volgde. Maar ook, omdat hij tevens was een goed kameraad, die, niettegenstaande zijn hooge positie, de eenvoud zelve bleef, steeds voor ieder toegankelijk was, die hem noodig had, en zoowel in als buiten dienst om zich wist te scheppen een sfeer van opgeruimdheid, welke allen, die het voorrecht hadden met en onder hem te dienen, het werk licht heeft gemaakt.

MINEURSLIED.

Sedert 1932 bezit het Regiment Genietroepen een nieuw „Mineurslied”, als marsch gecomponeerd door den heer W. VAN ERP, Directeur van de Genie-muziek, welke marsch regelmatig bij parade's en militaire marschen en steeds bij het defileren van de Genietroepen wordt gespeeld.

Tekst en melodie zijn thans gedrukt, waarbij de kapitein der genie H. T. J. M. LOHMEYER een bijpassende kopteekening leverde. Aan alle voor eerste oefening onder de wapenen komende dienstplichtigen van de Genietroepen zal voortaan een exemplaar worden uitgereikt.

DE MARSCH NAAR DEN VIJAND VAN DE LICHTTE BRIGADE

BESCHOUWINGEN AAN DE HAND VAN HET VOORSCHRIFT LICHTTE TROEPEN

DOOR *.

A. BEGINSSEL.

Wanneer de taak van de Lichte brigade voor haar een oprukken in 's vijands richting medebrengt, zal de verplaatsing zoodanig moeten geschieden, dat de C.Lt.B. in staat is, indien noodig, onder de gunstigste voorwaarden met de geheele hoofdmacht het gevecht aan te binden (129 laatste zinsnede)¹⁾.

Wil de C.Lt.B. daartoe in staat zijn, dan is het een eerste vereischte, dat hij *vrijheid van handelen* bezit, d.w.z. dat hij beschikt over de tijd en de ruimte, voor het treffen van zijn maatregelen. Een tweede vereischte is, dat *de hoofdkrachten der brigade bijeen* worden gehouden (42 laatste zinsnede).

De groepeerings der brigade zal daarom het volgende beeld moeten vertoonen:

— *vooruit*: een aantal verkenningsorganen, verspreid over de geheele breedte van het gebied, waarin de Lichte brigade optreedt;

— *daarachter*: de hoofdkrachten der brigade, vereenigd.

Immers, de C.Lt.B. is nu, dank zij de berichten, welke hij van de verkenningsorganen ontvangt, in staat:

— *in de eerste plaats*: tijdig te besluiten, of hij al dan niet een gevecht wil aangaan;

— *in de tweede plaats*: in bevestigend geval, te besluiten tot aanval, verdediging of verdragend gevecht, een en ander afhankelijk van de taak van de Lichte brigade en van de wederzijdsche sterkteverhoudingen;

— *in de derde plaats*: indien hij tot het aangaan van een gevecht besluit, zijn brigade te juister tijd, in de meest gunstige richting en in de meest gewenschte groepeerings tot het gevecht te ontwikkelen (129).

B. DE VERKENNINGSORGANEN.

Het aantal verkenningsorganen, de afstand waarop zij worden uitgezonden en hun sterkte is geheel afhankelijk van de tactische omstandigheden (gegevens omtrent den vijand; taak van de Lichte brigade; aard van het terrein) (117). Als leidraad kan het volgende dienen.

De *sterkte* van de verkenningsorganen moet zoodanig zijn, dat deze organen, bij stooten op den vijand, de verkenning met eenige kracht kunnen doorzetten. In verband daarmee bestaan genoemde organen in beginsel uit ver-

¹⁾ De tusschen haakjes gestelde cijfers verwijzen naar de desbetreffende punten van het V.Lt.Tr.

kenningsdetachementen. De C.Lt.B. kan bovendien verkenningspatrouilles uitzenden, indien het waarschijnlijk is, dat zij zelfstandig aan de verkenningsopdracht kunnen voldoen en ook de verbinding voldoende verzekerd wordt geacht. In verband daarmee worden patrouilles in den regel slechts gebezigd om op korten afstand, een snelle verkenning uit te voeren in een bepaalde richting of naar een bepaald terreingedeelte.

Het *aantal* verkenningsdetachementen moet zooveel mogelijk worden beperkt en *kán* ook worden beperkt.

Het aantal detachementen *moet* worden beperkt om eenerzijds de sterkte dier detachementen niet te klein te maken en anderzijds de hoofdkrachten der brigade niet te veel te verzwakken.

Het aantal detachementen *kan* worden beperkt, omdat deze tot taak hebben vijandelijke troepen vast te stellen van zoodanige sterkte, dat hun aanwezigheid van invloed is op het optreden van de Lichte brigade. Aangezien dit niet het geval is met vijandelijke patrouilles of zelfs vijandelijke detachementen, doch slechts met sterke vijandelijke troepen en deze, althans aanvankelijk, slechts de *hoofdwegen* volgen, is het — voor het beoogde doel — voldoende, indien *deze* wegen worden waargenomen.

De *afstand*, waarop de verkenningsdetachementen worden uitgezonden, moet zóó groot zijn, dat de C.Lt.B. op grond van de ontvangen berichten tijdig zijn maatregelen kan nemen.

C. DE HOOFDKRACHTEN DER BRIGADE.

1. Groepeeriing.

Aangezien de C.Lt.B. de hoofdkrachten der brigade bijeen moet houden, dient de groepeeriing der troepen zoodanig te zijn, dat zij *alle* — zonder overmatige krachtsinspanning en zonder onnoodige verliezen — tijdig aan het bereiken van het door den C.Lt.B. beoogde doel kunnen medewerken.

Zulks wil uit den aard der zaak niet zeggen, dat de geheele brigade in één colonne moet marcheeren. Het is voldoende, indien de troepen zoo dicht bijeen blijven, dat:

- de bevelen van den C.Lt.B. hun *tijdig* kunnen bereiken, en
- zij *gezamenlijk* het gevecht kunnen aangaan.

Aan deze beide eischen moet echter onvoorwaardelijk worden voldaan, aangezien slechts dán de hoofdkrachten der brigade als „vereinigd” kunnen worden aangemerkt.

Teneinde zooveel mogelijk partij te trekken van de snelle verplaatsbaarheid der troepen, is het gewenscht een aantal betrekkelijk zelfstandig marcheerende onderdeelen, derhalve *marschgroeppen* — in tegenstelling met *colonnes* (Veld. Voorschr., p. 58) — te vormen (106, 1e zinsnede).

Het aantal te vormen marschgroeppen, zoomede de grootte der tusschen deze groepen te bewaren afstanden en tusschenruimten, is geheel afhankelijk van de tactische omstandigheden (106, 2e zinsnede).

Brengt de taak van de Lichte brigade mede, dat zij, bij stooten op den vijand, verdedigend moet optreden, dan moeten de hoofdkrachten in de breedte worden gegroepeerd, teneinde snel een verdedigend front te kunnen vormen (64, 2e zinsnede). Brengt de taak van de Lichte brigade daarentegen mede, dat zij, bij stooten op den vijand, aanvallend moet optreden, dan moeten de hoofdkrachten snel op één punt of op enkele punten kunnen worden geconcentreerd, teneinde dáár met kracht te kunnen doorstooten. De C.Lt.B. bepaalt,

rekening houdende met het bovenstaande, de groepeerings der brigade: in den regel twee marschgroepen in eerste linie en één of twee marschgroepen in tweede linie (106, 3e zinsnede).

Bij het vaststellen van de *samenstelling* van de marschgroepen, houdt de C.Lt.B. zoo mogelijk rekening met de wijze, waarop hij bij een ontmoeting met den vijand denkt op te treden. Dit is echter alleen dan mogelijk, wanneer hij, bij den aanvang van den marsch, den toestand voldoende kan overzien (107, 4e zinsnede).

Bengt b.v. de taak van de Lichte brigade mede, dat zij een aanvallend gevecht moet aangaan tegen een vijand, die zich ter verdediging heeft ingericht, en beschikt de C.Lt. B. over voldoende gegevens om reeds een voorloopig aanvalsplan te ontwerpen, dan zal het veelal mogelijk zijn, de marschgroepen zoodanig samen te stellen, dat zij, zonder dat wijziging in de samenstelling noodig is, kunnen overgaan:

- de marschgroepen in eerste linie: in gevechtsgroepen;
- de marschgroep(en) in tweede linie: in de brigadereserve.

Brengt de taak van de Lichte brigade mede, dat zij den vijand door middel van de verdediging het hoofd moet bieden, en heeft de C.Lt.B. zich reeds een voorloopig plan gevormd omtrent de plaats, wáár en de wijze waarop hij daartoe een stelling wenschte te doen bezetten, dan zal het veelal mogelijk zijn, de marschgroepen zoodanig samen te stellen, dat zij, zonder dat wijziging in de samenstelling noodig is, kunnen overgaan:

- de marschgroepen in eerste linie: elk in de bezetting van één der te vormen vakken;
- de marschgroep(en) in tweede linie: in de brigadereserve.

Het kan gewenschd en soms zelfs noodzakelijk zijn, marschgroepen te vormen, bestaande uit cavalerie én wielrijders; aan deze handelwijze zijn echter ook bezwaren verbonden. Het daarmede gepaard gaande verbreken der organieke verbanden maakt het geheel ingewikkeld en bemoeilijkt niet alleen de bevelvoering, doch ook de verpleging en den aan- en afvoer (107, 1e t/m 3e zinsnede).

De C.Lt.B. wijst aan elke marschgroep een *as van beweging* aan, d.w.z. hij bepaalt de richting, waarin de hoofdkrachten van de marschgroep zich in algemeenen zin moeten verplaatsen (106, laatste zinsnede; noot 1, blz. 19).

In vele gevallen zal het noodzakelijk zijn, dat de C.Lt.B. tusschen twee naast elkander optredende marschgroepen bovendien een *scheidingslijn* vaststelt (106, laatste zinsnede). Daardoor wordt, wanneer het optreden van den vijand (kans op artillerievuur) er toe dwingt de troepen te ontplooien, voorkomen, dat de troepen, behorende tot naast elkander optredende marschgroepen, door elkander geraken en verwarring ontstaat. Er kunnen evenwel omstandigheden zijn (grootte tusschenruimte tusschen de marschgroepen; beoeloopt van het wegnemen) dat het aanduiden van scheidingslijnen achterwege kan en dus ook moet blijven. (Hoe korter de bevelen, hoe beter. Het V.Lt.Tr. zegt, telkens wanneer een schema van een bevel wordt gegeven: „Dit bevel bevat voor zooveel noodig het volgende”. Het is derhalve geenszins de bedoeling, dat *alle* in zulk een schema vermelde punten in het bevel *moeten* worden opgenomen; het schema is slechts een aide-memoire).

Hoe het zij, nimmer zal de C.Lt.B. kunnen volstaan met het aanduiden — zonder meer — van scheidingslijnen, dus van marschvakken, aangezien de marschgroepcommandanten dan geheel vrij zouden zijn in de wijze, waarop zij hun troepen binnen dat vak wenschen te groepeeren. Dit kan echter den

C.Lt.B., als leider van de operatie, niet overschillig laten. Aanwijzen van assen van beweging is derhalve steeds, — aanwijzen van marschvakken (dus scheidingslijnen) somtijds noodig.

2. *Wijze van verplaatsing* (110, 111, 112).

In welke gevallen zal de Lichte brigade zich *wel*, — in welke gevallen zal zij zich *niet* sprongsgewijze verplaatsen?

Wanneer met zekerheid bekend is, dat de vijand zich in een stelling heeft vastgezet, is er geen reden om den afstand, welke de Lichte brigade van den tegenstander scheidt, in eenige sprongen af te leggen. De beweging kan in algemeenen zin onafgebroken worden voortgezet tot de gevechtsaanraking is verkregen. Sprongsgewijze oprukken zou den marsch onnoodig vertragen.

Echter zal in den regel *niet* met zekerheid zijn gebleken of de tegenstander het voornemen heeft het gevecht al dan niet verdedigend te voeren. Derhalve zal de C.Lt.B. er meestal rekening mede moeten houden, dat de ontmoeting met 's vijands strijdkrachten zal plaats hebben in een terreinstrook, waarvan de juiste plaats voorshands nog niet bekend is, omdat deze mede afhankelijk is van de handelingen van den vijand (104).

Onder die omstandigheden kan echter van onafgebroken in beweging blijven geen sprake zijn en wel om de volgende redenen.

1e. Reeds werd als eisch gesteld, dat de C.Lt.B. de hoofdkrachten der brigade bijeen moet houden. De C.Lt.B. moet voorkomen, dat de betreffende zelfstandig marcheerende marschgroepen in afzonderlijke gevechten worden gewikkeld, waardoor de leiding zou worden uitgeschakeld en het tactisch succes in de waagschaal zou worden gesteld (42, laatste zinsnede). Een der middelen om dit doel te bereiken bestaat daarin, dat de C.Lt.B. een aantal lijnen vaststelt, naar welke de marschgroepen zich achtereenvolgens moeten verplaatsen en waaruit zij niet mogen oprukken, alvorens de C.Lt.B. daartoe bevel heeft gegeven.

2e. Het is den C.Lt.B. allerminst onverschillig, wáár hij den vijand ontmoet. Zoo zal hij — om een voorbeeld te noemen — in elk geval willen voorkomen, dat de ontmoeting plaats vindt in een uitgestrekt, de gevechtsleiding in hooge mate bemoeilijkend, boschterrein. Zoo zal hij, indien de taak van de Lichte brigade met zich mede brengt, dat zij den vijand door middel van de verdediging het hoofd moet bieden, den vijand bij voorkeur afwachten in een voor de verdediging geschikt terrein (ruim schootsveld; hindernis in front; bedekt terrein in den rug). Zoo zal hij, wanneer de Lichte brigade aanvallend moet optreden, vóór alles zorg moeten dragen, dat het deboucheeren uit een bedekt terrein niet door den vijand kan worden belet, derhalve dat hij zelf deze débouché's tijdig in handen heeft.

De Lichte brigade zal zich dus moeten verplaatsen *van de eene tactische lijn naar de andere* (110, laatste zinsnede). Zij zet de beweging niet voort, alvorens de C.Lt.B. — uit de van de verkenningorganen binnenkomende berichten — de zekerheid heeft verkregen, dat de volgende lijn tijdig kan worden bereikt.

Hoewel dus de sprongsgewijze beweging alleen dán noodzakelijk is, indien een ontmoeting met een oprukkenden vijand is te verwachten, *kan* de C.Lt.B., ook indien zekerheid bestaat dat de vijand zich ter verdediging inricht, dan wel dat deze zich op zoo grooten afstand bevindt, dat een ontmoeting voorloopig is buitengesloten, lijnen vaststellen, naar welke de marschgroepen zich achtereenvolgens moeten verplaatsen. Deze lijnen hebben dán echter

slechts beteekenis als middel ter verzekering van het verband. Het is dán dus ook niet noodig, dat de marschgroepen in elke lijn halt houden tot zij van den C.Lt.B. bevel ontvangen den marsch voort te zetten; het is dán voldoende, wanneer de marschgroepscommandanten den C.Lt.B. omtrent het bereiken van deze lijnen berichten, dan wel in elke lijn onderling verband opnemen.

3. *De opdrachten aan de marschgroepscommandanten (113).*

Plaatselijke weerstanden kunnen in den regel door de marschgroepen in eerste linie worden overwonnen. Hoewel de C.Lt.B., wanneer een marschgroep op weerstand stoot, zoo noodig ingrijpt, door een nevenmarschgroep, dan wel een in tweede linie volgende marschgroep tegen flank en (of) rug van dien weerstand in te zetten, komt toch de Lichte brigade — als geheel beschouwd — bij het overwinnen van dergelijke weerstanden niet in gevecht. (Het bepaalde in V.Lt.Tr., p. 135 t/m 175, is op dergelijke gevechten dan ook niet van toepassing). Wanneer dus de C.Lt.B., op grond van de ter beschikking staande gegevens, het waarschijnlijk acht, dat de voorhoeden op plaatselijke weerstanden zullen stooten, zal hij den marschgroepscommandanten een groote mate van zelfstandigheid verleenen, d.w.z. hen machtigen zoo noodig hun geheele marschgroep in gevecht te brengen. Zodoende wordt voorkomen, dat de marsch onnoodig wordt vertraagd.

Voor het overwinnen van aaneengesloten weerstand zijn de marschgroepen in eerste linie daarentegen meestal niet sterk genoeg. Om een dergelijken weerstand te breken, zal de C.Lt.B. een overmacht van strijdkrachten en strijdmiddelen moeten vereenigen, dáár, waar hij de beslissing wil verkrijgen. De voor het uitvoeren van den aanval bestemde troepen moeten, beveiligd door de voorhoeden, worden samengetrokken en in een uitgangstelling worden gereedgesteld; de geheele artillerie zal den aanval moeten steunen. In tegenstelling met hetgeen hierboven ten aanzien van het overwinnen van plaatselijke weerstanden werd opgemerkt, moet de Lichte brigade in haar geheel in gevecht komen. (Op dit gevecht is het bepaalde in V.Lt.Tr., p. 135 t/m 175 derhalve wel van toepassing). Wanneer dus de C.Lt.B., op grond van de verkregen gegevens omtrent den vijand, het waarschijnlijk acht, dat de Lichte brigade op aaneengesloten weerstand (of op oprukkende sterke troepen) zal stooten, kan en zal hij den marschgroepscommandanten niet toestaan op eigen gezag een gevecht aan te gaan; hij zal hun slechts opdragen de gevechtsaanraking tot stand te brengen. Achter het op deze wijze door de voorhoeden gevormde front kan de hoofdmacht van de brigade zich dan tot het gevecht ontwikkelen.

KAN HET BEVELS- APPARAAT SNELLER WERKEN? ¹⁾

DOOR R. J. HOFFMANN,
Kolonel der infanterie.

Het is een algemeene — en laten we het erkennen — gegronde klacht, dat de bevelen tegenwoordig „zoo lang op zich laten wachten”. Deze schrifturen hebben een omvang gekregen, die werkelijk een verbijsterenden indruk maakt. En het is niet te verwonderen, dat menigeen het verlangen naar kortere bevelen uitspreekt, om op die wijze te komen tot een snellere wijze van bevelvoering.

Met de tegenwoordige eischen der tactiek en de — we zouden kunnen zeggen — ingewikkelde organisatie eener moderne strijdmacht, ontkomt men echter niet aan een grondige regeling van een voorgenomen operatie. Het behoeft immers geen betoog, dat een operatie alleen dan kans van slagen heeft, als er een innige samenwerking is tusschen de vele heterogene bestanddeelen, waaruit een moderne strijdmacht bestaat. Deze noodzakelijke samenwerking kan niet aan het toeval worden overgelaten, doch moet in den regel een uitvloeisel zijn van een weloverwogen, goed in elkander grijpende regeling, welke in een bevel tot uiting moet komen. En wanneer we een grief hebben tegen sommige bevelen, is deze niet, dat ze te lang zijn, doch dat ze in hun regeling meer aan de oppervlakte blijven dan voor een goede samenwerking van die bestanddeelen wel vereischt is. Men moge het betreuren, dat de bevelen een grooten omvang hebben en dat met de samenstelling daarvan veel tijd gemoeid is, doch een bevelhebber, die niet de zelfbeheersching bezit om de uitvoering van zijn gevechtsplan behoorlijk te organiseeren, dan wel aan zijn ondercommandanten niet de noodige gelegenheid schenkt om de hun opgedragen taak naar behooren te regelen, komt zonder twijfel bedrogen uit. Zijn plan is tot mislukking gedoemd en de poging tot uitvoering kost heel wat noodelooze offers! Het resultaat zal zijn, dat hij — als het althans al niet te laat is — door schade en schande wijs geworden, zijn plan opnieuw zal moeten opzetten en uitwerken. Meer dan vroeger is op de bevelvoering van toepassing de wijze raad van den onsterfelijken TIJL UILENSPIEGEL aan den ongeduldigen voerman: „haast U langzaam”. De jongste oorlogservaringen hebben hiervan meermalen doorslaande bewijzen geleverd.

Het verkrijgen van tijdwinst bij de bevelsuitgifte — en dit was de bedoeling van bovenstaand betoog — kan dus niet worden verkregen door het inkrimpen, we zouden het liever willen noemen „het doen ineenschrompelen” der bevelen.

De vraag is echter of er ook een ander middel bestaat om het bevelsapparaat sneller te doen werken dan tegenwoordig algemeen het geval is.

¹⁾ Dit artikel werd ruim 2 jaar geleden geschreven; het moet worden erkend, dat sedert dien het een en ander in de aangegeven richting is veranderd. Niettemin kan het zijn nut hebben deze beginselen onder de algemeene aandacht te brengen. Schr.

In den regel toch bestaat, na somtijds vele uren wachters, het eerste teeken, dat een onderbevelhebber van een voorgenomen operatie bereikt, uit een bundel geschreven bevelen, welke als een lawine op hem vallen. Dan zet hij zich aan het bestudeeren van het tactische bevel en het zich indenken in den toestand, gevolgd door het plegen van overleg met zijn chef van den staf, c.q. het raadplegen van ontboden ondercommandanten, en het nemen van zijn besluit (punt 41 Leidraad Bevelvoering). Deze werkzaamheden vorderen heel wat tijd, doch deze is in den regel niet te vergelijken met dien, welke wordt vereischt voor het omzetten van het besluit in bevelen, het vermenigvuldigen daarvan, enz.

Nu is men hier te lande o.i. erg zuinig met „het besluit” en wel in tweeërlei opzicht: in de eerste plaats mag het alleen „de groote lijnen” van het gevechtsplan aangeven (t.a.p. punt 63) en in de tweede plaats gaat de inhoud in den regel niet verder dan het betrokken stafkwartier. Dit is o.i. een zuinigheid, welke de wijsheid bedriegt en daarom zouden we de aandacht willen vragen voor de volgende werkwijze, welke bij praktische toepassing goed heeft voldaan.

De bevelhebber zorgt, dat zijn ondercommandanten op het oogenblik, waarop zijn besluit gereed is, als het ware met den knop van zijn bureel deur in de hand staan; door de moderne vervoermiddelen immers tellen geen afstanden meer. Nadat zijn chef van den staf de noodige afschriften van het besluit heeft ontvangen en deze aan het werk is getogen, laat de bevelhebber zijn ondercommandanten binnentreden en verstrekt hij hun voorloopige gegevens omtrent den toestand, de opdracht, de taak, welke aan elk hunner wordt toebedeeld, enz. Hij put hiertoe uiteraard uit de bevelen, enz., welke hij van hoogerhand heeft ontvangen, en uit zijn besluit. Dat hij daartoe in zijn besluit *eenigszins* verder in zijn regeling moet gaan dan voor het uitsluitend gebruik bij zijn staf noodig zou zijn, mag geen bezwaar heeten; doch veel uitbreiding behoeft het besluit tot dit doel niet; dit heeft de ervaring, welk in dit opzicht werd opgedaan, wel bewezen. Zoo zou de bevelhebber b.v. scheidingslijnen van vakken e.d. behooren aan te geven. In het algemeen zou o.i. de inhoud van een besluit van dien aard moeten zijn, dat de bevelhebber aan zijn ondercommandanten een behoorlijke basis kan verschaffen om voorloopig op te werken.

Hoe men die voorloopige gegevens nu wil noemen, doet er minder toe; we hebben zelfs de vraag hooren opwerpen of dergelijke wijze van handelen volgens onze voorschriften toelaatbaar is! Trouwens, met eenigszins ruime uitlegging, zouden ze ondergebracht kunnen worden onder de „voorloopige bevelen”, waaromtrent in punt 11 *Gev. Handl. Dl. I* vermeld staat: „Wanneer het noodig is ¹⁾, dat de onderdeelen snel op de hoogte worden gebracht van de voornemens van den commandant, kan een bevel worden voorafgegaan door één of meer *voorloopige bevelen* ²⁾, waarin beknopte aanwijzingen gegeven worden, welke de ondercommandanten in staat stellen om, in afwachting van het eigenlijke bevel, voorloopige maatregelen te nemen” ³⁾.

In het hierboven aangegeven stelsel dient de bevelhebber echter te bepalen

¹⁾ We zouden liever willen lezen: „Het is, in het bijzonder in den bewegingsoorlog, veelal noodig, dat de ondercommandanten . . . enz.”

²⁾ We vestigen er de aandacht op, dat, volgens de noot aan den voet van blz. 7, *Gev. Handl., Dl. I*, hieronder ook worden verstaan: „aanwijzingen”.

³⁾ Veelal wordt een zeer beperkte strekking aan den inhoud hiervan gegeven; als voorloopige bevelen worden b.v. alleen beschouwd bevelen als: „Reken op afmarsch te 7.00” e.d.

of, en zoo ja in hoeverre, zijn ondercommandanten de verkregen aanwijzingen aan hun ondercommandanten mogen doorgeven.

De voordeelen van de hiervoren aangegeven werkwijze zijn:

1e. De ondercommandanten zijn spoedig op de hoogte van den toestand en van hun taak en hebben dus, bij ontvangst van de schriftelijke bevelen van hun commandant, zoo goed als geen tijd noodig om zich „in te werken”.

2e. Zij kunnen hun bevelen grootendeels voorbereiden, zoodat de vervaardiging daarvan, na ontvangst van het schriftelijke bevel van hun commandant, heel wat minder tijd zal vergen dan bij de thans veelal gevolgde werkwijze.

3e. Zij kunnen de noodige verkenningen verrichten of doen verrichten en andere voorbereidingen treffen, waardoor een vlot verloop wordt gewaarborgd.

4e. Doordat de ondercommandanten over meer tijd beschikken en dus onder „geringeren druk” werken, zullen ze hun maatregelen rustiger kunnen overwegen en zullen de bevelen vanzelf beter kunnen zijn.

Naschrift van de Redactie.

Wij zijn het met den Kolonel HOFFMANN eens, dat een commandant de gevechtshandelingen zijner troepen nauwkeurig moet regelen en dat er in den modernen strijd *veel* te regelen is. Wil men echter dat alles in weinig bevelen doen, dan worden zij lang en stuurt men ze dan nog als „*een bundel geschreven bevelen*” naar de ondercommandanten, dan is het niet te verwonderen, dat deze laatsten „na somtijds *vele uren wachten* het eerste teeken van een voorgenomen operatie” ontvangen. Edoch: à qui la faute? Is slechts weinig tijd beschikbaar, dan is *het* middel: werken met na elkaar uitgaande afzonderlijke en partieele bevelen (ook telefonische). Worden de ondercommandanten bedolven onder een „lawine” van geschreven bevelen, welke door hen in den beschikbaren tijd niet kunnen worden verwerkt, *dan heeft de stafdienst gefaald.*

Met den Kolonel HOFFMANN hebben wij bezwaar tegen „geforceerd” inkrimpen van bevelen ter verkrijging van tijdwinst. Men moet aan een ondercommandant nu eenmaal een zeker minimum commandeeren, opdat hij zijn taak in het groote geheel naar behooren kan vervullen. Deelt men nu zijn *besluit* aan de ondercommandanten uit, dan staat dit gelijk met „inkrimpen”. Immers: op het besluit moet de staf kunnen werken. In het besluit wordt niets herhaald, wat in de ontvangen bevelen staat; de stafofficieren kunnen dat alles zelf lezen. Voorts zijn deze officieren volkomen op de hoogte van den toestand, zoodat de commandant in zijn besluit kan toepassen „een goed verstaander heeft maar een half woord noodig”. Bovendien zijn tal van gevallen denkbaar, dat een commandant in zijn besluit de onderdeelen niet met name kan of moet noemen.

Om een voorbeeld te noemen: of 4 R.I., of R.Gr., of R.J. het rechtvak van een divisiestelling zal bezetten is dikwijls een kwestie van stafdienst met het uitpuzzlen waarvan de D.C. in den regel geen tijd moet vermorsen. Het uitzoeken of I, dan wel II—2 R.A. rechtstreeksche steun van het rechtvak moet zijn kan doorgaans aan den chef van den staf en den D.A.C. worden overgelaten. De D.C. verdrinke, bij het nemen van een besluit, vooral niet in de details!

De op deze wijze samengestelde besluiten kunnen dus onmogelijk worden verspreid. Kolonel HOFFMANN ziet dat ook in en wil daarom met den

inhoud van een besluit „minder zuinig” zijn. Maar Z.H.E.G. vergete dan niet, dat, zooals hierboven werd opgemerkt, het opnemen van een zeker minimum noodig is en dat het samenstellen van zulk een *uitvoerig* besluit, en de vermenigvuldiging daarvan, dan ook weder zooveel langer zullen duren, zoodat men tenslotte in een kringetje ronddraait. En dat alles . . . omdat de Chef van den Staf niet heeft overzien hoe de bevelsuitgifte had moeten worden geregeld en hoe zijn staf had behooren te functionneeren.

Wij hebben voorts ernstig bezwaar tegen „ondercommandanten, die als 't ware met den knop van de deur van den commandant in de hand” op uitgifte van het besluit staan te wachten. Die ondercommandanten behooren normaal bij hun troep!

Wij erkennen, dat *een enkele maal* en *onder bijzondere omstandigheden* door ondercommandanten op een besluit *zou kunnen* worden gewerkt. Wij zouden daar echter *geen systeem* van willen maken en een dergelijke uitzonderlijke werkwijze in zoo'n geval aan het beleid van den betrokken commandant of diens chef van den staf willen overlaten.

NIEUWE UITGAVEN

Geschiedenis van de Inspectie der Cavalerie en het commando over de Lichte Brigade, door J. DE WAAL. Majoor der Huzaren b.d. Prijs f 0.55 ¹⁾.

Onze militair-historische literatuur is weer een waardevol werkje rijker geworden. De schrijver heeft in kort bestek een serie belangrijke feiten betreffende de Cavalerie van af 1813 tot op heden samengevat. De Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief voorzag het van een zeer waardeerend voorwoord. De belangstelling in de geschiedenis van onze Koninklijke Landmacht is gelukkig zienderoogen groeiende wat de talrijke, kort geleden verschenen regimentsgeschiedenissen wel ten duidelijkste bewijzen. Ongetwijfeld zal iedere cavalerie-officier zich over het verschijnen van deze studie verheugen en het ware te wenschen dat dergelijke studies betreffende de andere wapens en dienstvakken eveneens het licht zagen. Naar wij vernamen is een geschiedschrijving van de Artillerie reeds in gang. De talrijke aardige bijzonderheden, speciaal die op het gebied van de rijkunst, maken dat dit boekje zich, in afwijking van vele andere historische werken, prettig laat lezen.

In het bijzonder bij de perioden na 1914, heeft de schrijver zich veelal laten leiden door persoonlijke indrukken, speciaal waar het betreft de hem goed bekende chefs. Dit ontnemt helaas wel wat aan de objectieve waarde welke een studie als deze, moet hebben. Hier staat echter tegenover dat ze ons de betrokken personen des te levendiger voor den geest voert. Zes bijlagen geven een uitstekend overzicht over de belangrijkste historische gegevens, terwijl de vermelding van een twintigtal bronnen het den liefhebber van de militaire geschiedenis gemakkelijk maakt, zich verder in deze materie te verdiepen. De pas verschenen regimentsgeschiedenissen kunnen nog aan deze bronnenlijst worden toegevoegd.

Wij hopen dat de schrijver na het verschijnen van dit werkje zijn bronnenstudie niet zal staken, daar nog velen ook belang stellen in de geschiedenis onzer Nederlandsche ruitery vóór 1813.

P.

Taschenbuch der Luftflotten, IX Jahrgang 1934. Herausgegeben von Dr.-Ing. WERNER VON LANGSDORFF. Uitg. J. F. LEHMANN'S Verlag, Paul Heysestrasse 26. München. Pr. geb. Mk. 10.—.

¹⁾ Exemplaren zijn te bestellen bij den schrijver, Surinamestraat 10, te 's-Gravenhage.

STEUNPUNTEN

DOOR H. J. H. VAN TAREL,

Majoor der genie, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

I.

Steunpunt! Is er in het verdedigend gevecht een meer gebruikt — en somtijds ook misbruikt — woord denkbaar? Is er in de geheele ontwikkelingsgeschiedenis der duurzame versterkingskunst — van de eenvoudige wallen en muren der Romeinen tot het nieuwste systeem, heden ten dage langs de Fransche grenzen gebouwd — één denkbeeld meer op den voorgrond getreden dan dat van steunpunt? Ik geloof beide vragen met een gerust geweten ontkennend te mogen beantwoorden.

Al heeft dit *begrip* den tand des tijds dan ook luisterrijk doorstaan, een geheel andere blik vertoont zich aan ons oog, wanneer wij nagaan op welke wijze in den loop der eeuwen *uitvoering* hieraan werd gegeven. Dit behoeft trouwens geen verwondering te baren. De geheele ontwikkelingsgeschiedenis der versterkingskunst toont ons den doorloopenden strijd tusschen pantser en granaat met als derde — somtijds zeer belangrijke — grootheid, de tactiek; deze laatste schaarde zich nu eens aan de zijde van het pantser, dan weer aan die van de granaat. Aangezien er juist in den laatsten wereldoorlog zulke groote wijzigingen op tactisch gebied zijn opgetreden, hoofdzakelijk bestaande in het gebruik van groote massa's troepen, veel artillerie, mitrailleurs en vliegtuigen, behoeft het ons ook nu wederom niet te verbazen, wanneer in de wijze van inrichting en gebruik van steunpunten een aanmerkelijke verandering is ingetreden, vergeleken bij het tijdvak vóór 1914.

Uit de grijze oudheid kennen wij de houten en steenen torens, daarna de bastions, daarna de forten. Uit de veldversterkingskunst de tot steunpunt ingerichte bosschen, dorpen of andere daartoe geschikte terreingedeelten. Allen waren gebaseerd op hetzelfde grondbeginsel, de naam geeft het trouwens reeds goed aan, n.l. steun te geven. Onverbreekbaar zit hieraan dus vastgekoppeld de logische gevolgtrekking, dat er gedeelten der verdedigingslijn moeten zijn, waaraan deze steun wordt verleend. Deze gedeelten zijn de rechte stukken wal of muur, later de courtines der vestingen en forten, nog later de intervallen tusschen de forten, in 't algemeen dus het terrein, gelegen tusschen de steunpunten.

Vóór den oorlog 1914—'18 werd als axioma aanvaard, dat een steunpunt werd gevormd door een goed in het terrein gekozen plaats, verdedigd door een Commandant met een troep. Voorts werd hierbij in 't bijzonder gelet op goede vuuruitwerking, vooral ten behoeve van de tusschenliniën, en op goede hindernissen. Het was dus een *geïsoleerd*, gesloten gedeelte terrein, bovendien — afhankelijk van den beschikbaren tijd, materialen, werkkrachten en c.q. geld — met zoo goed mogelijk gedekte onderkomens, loopgraven, enz.

Ofschoon tegenwoordig niet meer gesproken kan worden van een principieel

verschil in den aanleg van duurzame en minder permanente versterkingen, wordt toch in dit artikel verder de laatstbedoelde wijze van terrein versterken in het bijzonder aan een nadere beschouwing onderworpen.

Vooralsin bosschen en dorpen hebben steeds een zéér groote aantrekkingskracht voor den verdediger gehad. Daar vond men dikwijls afdoende maskeering, zoowel tegen lucht- als aardwaarneming en daar maakte men met weinig arbeid goede dekkingen tegen vuur. Ik hoop hierop later nog uitgebreider terug te kunnen komen. In het begin van den wereldoorlog zien wij dan ook aan beide zijden een veelvuldig gebruik van deze terreinvoorwerpen maken. De groote aanvallen in 1916 en '17 vormden echter een mijlpaal op dit gebied. Wij lezen, dat daarbij, vóór of tijdens den aanval, tot steunpunt ingerichte dorpen en bosschen *ontvlucht* werden. Wat kan hiervan de oorzaak zijn geweest?

De, dikwijls in voorste lijn gelegen, steunpunten waren niet of zeer onvoldoende te maskeeren (d.w.z. als geheel en deze gevolgtrekking is dus niet in strijd met het feit, dat de verschillende onderdeelen in een dergelijk steunpunt wel degelijk goed gecamoufleerd konden zijn) en vormden voor de toenmaals reeds zeer in aantal toegenomen batterijen van den aanvaller, werkelijke kogelputten. De gemaakte verdedigingswerken waren daartegen in 't geheel niet bestand. Hierbij moet nog in aanmerking worden genomen, dat de flankering van de tusschenliniën hoofdzakelijk door geweervuur moest worden verkregen, waarvoor *serie's* schutters noodig waren; deze vormden groote, moeilijk te maskeeren en te beschermen doelen. Bovendien leerde de practijk, dat deze schutters, voor zoover aangewezen om vanuit de flanken van het steunpunt vuur te brengen vóór de tusschenliniën, bij rechtstreeksche bedreiging van het steunpunt, het vuur verlegden op hunne directe aanvallers. Hierdoor werd aan één der belangrijkste opdrachten van het steunpunt niet of niet voldoende voldaan. Voegt men aan het bovenstaande ten slotte nog toe, dat in dit stelsel de tusschen de steunpunten gelegen terreingedeelten mede moesten worden verdedigd door te manoeuvreren met reserves, doch dat de bewegelijkheid dier reserves door de enorm toegenomen uitwerking der vijandelijke artillerie sterk aan banden werd gelegd, dan is het zeer begrijpelijk, dat een dergelijk gebruik van steunpunten niet meer voldeed en dat deze, zoo spoedig als de nood maar eenigszins aan den man kwam, werden verlaten.

Aangezien er bij de keuze van iedere stelling met energie naar gestreefd moet worden, deze van den beginne af reeds zoodanig te bepalen, dat *daarin* hardnekkige weerstand kan worden geboden en dit uit den aard der zaak ook geldt voor de onderdeelen (b.v. de steunpunten), zou het niet van wijs beleid getuigen in den vervolge niet degelijk met bovengenoemde les rekening te houden. Wat heeft men toch aan dergelijke met veel materialen en werkrachten voorbereide steunpunten, wanneer ze op het critieke oogenblik door de bezetting verlaten *moeten* worden, zoo deze zich niet aan ontijdige algemeene vernietiging wil of mag blootstellen. Uit een oogpunt van stellingbouw bezien, is de inrichting van dergelijke punten oneconomisch, vooral als men daarbij voor oogen houdt, dat de oorspronkelijke bezetting na het verlaten van het steunpunt den strijd verder zal moeten voeren zonder de voordeelen van een speciaal voor haar gemaakt stelsel van versterkingen. Uit tactisch oogpunt beschouwd wordt de verdediging gedesorganiseerd. De steunpunten zijn toch de hoekpilaren, waaraan het geheel zijn sterkte ontleent; het ver-

laten daarvan doet het systeem van verdediging als een kaartenhuis ineensstorten. Ten overvloede wellicht zij hierbij opgemerkt, dat bij een dergelijk vóór 1914 — en trouwens ook in 't begin van den oorlog — gebruikelijk stelsel, aan de tusschenliniën veel minder troepen en zorg werden besteed dan aan de steunpunten.

Alvorens na te gaan óf en zoo ja, in hoeverre het maken van steunpunten volgens de tegenwoordige inzichten nog tactisch en versterkingskundig gewenscht en mogelijk is, is het hier de plaats, teneinde onjuiste gevolgtrekkingen te voorkomen, het volgende op te merken.

Steunpunten, als hiervoren bedoeld en vóór 1914 gebruikelijk, zijn dus veelal ontoelaatbaar wegens:

1. bezwaren aan de maskeering verbonden,
2. hevige vijandelijke artillerie-uitwerking,
3. gebrekkige wijze van flankering tusschenterrein, en
4. bezwaren voor bewegelijkheid der reserves.

Zijn deze omstandigheden niet of ten deele niet aanwezig, dan spreekt het vanzelf, dat daardoor de waarde van op bovenomschreven wijze ingerichte en verdedigde stellingen sterk kan stijgen. Ja, zelfs tot een dergelijke hoogte, dat ze de voorkeur verdienen boven een inrichting op anderen grondslag, zooals die hierna zal worden afgeleid. Deze voorkeur wordt in dat geval hoofdzakelijk ontleend aan de minder benoedigde troepen en werkzaamheden en de gemakkelijker commandovoering.

Als voorbeeld kan genoemd worden een stelling in boschterrein, waarbij een goede maskeering kan worden verkregen, waardoor bezwaar No. 2 eveneens grootendeels vervalt en tevens de bewegelijkheid der reserves mogelijk blijft. De in de vorige zinsnede genoemde voordeelen komen hierbij echter wel een weinig in het gedrang (minder troepen en gemakkelijke commandovoering), omdat de flankering van de tusschenliniën door het bosch bezwaren ondervindt en de steunpunten daardoor dichter bij elkaar gebouwd moeten worden dan anders noodig zou zijn geweest. Bovendien is het bij de inrichting van een dergelijke boschstelling zeer aanbevelenswaardig een vooruitzienden blik te bezitten en rekening te houden met de mogelijkheid, dat het geheele bosch t.z.t. vrijwel geraseerd wordt. Daarna treden de bezwaren 1 t/m 4 toch weer in hun vollen omvang op, zoodat het bij voldoende tijd in ieder geval noodzakelijk is — na de stellinginrichting met geïsoleerde steunpunten — door te bouwen totdat een beter systeem van verdediging wordt verkregen. Het betreft hier dus slechts een kwestie van urgentie der werkzaamheden en tevens het scheppen van de mogelijkheid het stelsel met geïsoleerde steunpunten geleidelijk om te kunnen werken tot de meer genoemde betere — en later aan te geven — wijze van inrichten.

Met nadruk wil ik er echter op wijzen, dat hier gesproken is van *bosch-terrein*, d.w.z. dat de geheele stelling midden door een groot boschcomplex loopt. In geen geval is bedoeld een terrein, waarop hier en daar kleine bosschen voorkomen en deze bosschen juist als steunpunten worden uitgezocht. Aan de laatste oplossing zouden juist alle bezwaren kleven, hiervoor opgesomd.

Andere, wellicht meer sprekende, voorbeelden zijn stellingen in het begin van een oorlog gebruikt, wanneer aangenomen kan worden, dat de vijand nog niet over vele zware artillerie beschikt. Hierbij moet echter tevens rekening worden gehouden met de mogelijkheid van systematische aanvallen door bombardementseskaders; voor deze vliegtuigen zouden de goed zichtbare

steunpunten toch wederom dankbare doelen kunnen vormen. Ook zouden nog genoemd dienen te worden stellingen tegen een inlandschen vijand, tenminste zoolang aangenomen kan worden, dat deze niet modern bewapend is. Ten slotte kan het verdedigingssysteem met geïsoleerde steunpunten, dat in 't algemeen dus afkeuringswaardig is, somtijds nog goede diensten bewijzen in meer achterwaarts gelegen gedeelten van iedere stelling, waar de omstandigheden ten opzichte van de meergenoemde bezwaren dikwijls gunstiger zijn of althans gunstiger gekozen kunnen worden.

Waar er geen aanleiding bestaat te veronderstellen, dat de strijd tusschen pantser (beton) en granaat (vliegtuigbom) juist *nu* is geëindigd en de meer duurzame versterkingskunst dus haar laatste woord nog niet zal hebben gesproken, is het goed tevens nog op een andere oplossing te wijzen. Richt men de geïsoleerde steunpunten technisch *zeer sterk* (en tactisch *zeer juist*) in, dan is het zeer zeker mogelijk de bezwaren 1 t/m 4 grootendeels te onderwerpen, zoodat dergelijke steunpunten dan nog goed bruikbaar zullen blijken te zijn. Wij zijn daarmee echter beland bij de duurzame verdedigingswerken en waar hierbij de financieele factor dikwijls een hoofdrol speelt, zal daarom eerst nagegaan moeten worden of bij dergelijke duurzame werken niet op andere wijze en met minder geld hetzelfde of misschien wel grooter succes kan worden verkregen. Antwoord hierop te geven zou mij te ver voeren en trouwens ook buiten het bestek van dit artikel gaan. Het ligt echter geheel in de lijn van de ontwikkelingsgeschiedenis van de duurzame versterkingskunst en wij worden daarbij trouwens reeds geruggesteund door voorbeelden uit de praktijk van na 1918, om de gevolgtrekking te kunnen maken, dat ook bij nieuwbouw van duurzame werken grondig rekening zal worden gehouden met de nieuwere begrippen omtrent steunpunten.

Wij hebben dus de gevolgtrekking gemaakt, daarbij ons baseerende op de ondervinding in de jaren 1916 en 1917 op de belangrijkste fronten opgedaan, dat in vele gevallen de wijze van gebruik en inrichting van steunpunten in een stelling diende te worden gewijzigd.

En zooals dit zoo dikwijls geschiedt, wanneer de nood het hoogst is, is de redding nabij. *De mitrailleur bracht deze redding en tevens de omwenteling in het systeem van stellinginrichting.* Het hoofddoel van een steunpunt was steeds de flankering van een bepaald gedeelte terrein. Inplaats van een serie schutters kon nu daarvoor in de plaats worden gesteld één mitrailleur, een enkel punt in de ruimte, weinig kwetsbaar en gemakkelijk te maskeeren. Teneinde zekerheid te verkrijgen, dat deze mitrailleur, ook bij rechtstreeksche bedreiging, werkzaam *blijft* aan de taak, hem opgedragen, moet hij technisch goed geïnstalleerd (b.v. beperkte schietsleuf in grond, beter nog in beton) en tactisch goed beschermd worden. Dit laatste kan nu geschieden, b.v. bij een lichte mitrailleurgroep door een geweergroep of desnoods door de — niet direct voor de bediening noodig zijnde — menschen van de groep zelf; bij een zwaren mitrailleur door onderdeelen van de tirailleurcompagnieën. Zijn de terrein-omstandigheden hierbij gunstig, b.v. geaccidenteerd, dan zien wij hier vanzelf reeds de mogelijkheid — uit een oogpunt van verspreiding van doelen en maskeering wordt dit meestal tevens „wenschelijkheid” — opdoemen van diepte te brengen in een bepaalde verdedigingslijn. Onder „lijn” versta ik dan de verschillende ingegraven infanterieonderdelen, welke de opdracht hebben gezamenlijk vuur te brengen in een bepaalde strook.

Eén of enkele mitrailleurs met hun beschermende organen, het geheel onder één

Commandant, is het nieuwe steunpunt geworden. Het is dus eigenlijk niet anders dan een strook terrein met verschillende vurende (of handgranaat werpende) punten erin, het belangrijkste vuurorgaan meestal met flankerende werking. Bovendien behoort het gesloten te zijn (rondom hindernissen) en naar alle zijden verdedigbaar.

Op het eerste gezicht zou kunnen worden verondersteld, dat een dergelijk nieuw steunpunt slechts een gradueel verschil vertoont met zijn oudere collega en wel ten opzichte van het aantal troepen, ervoor gebruikt en dus ook ten opzichte van de afmetingen van de daarvoor benodigde terreinstrook. In werkelijkheid is dit echter niet het geval. Het nieuwe steunpunt bestaat toch eigenlijk in hoofdzaak uit één of enkele mitrailleurs, vurende in één bepaalde richting volgens het vuurplan. Wil een behoorlijk aansluitend vuurgordijn worden verkregen, dan is 't noodzakelijk dergelijke steunpunten vrijwel aaneengesloten naast elkander te plaatsen in elke „lijn" van de stelling. Het groote verschil met vroeger wordt dan ook gevormd door het feit, dat *de intervallen tusschen de steunpunten zijn vervallen*. Eigenlijk, 't moge dan eenigszins paradoxaal klinken, bestaan deze intervallen alleen nog maar *in* de steunpunten zelf.

Deze nieuwe steunpunten worden verder gegroepeerd volgens de tactische verbanden in de breedte en in de diepte (Sectie, Comp., Bat., enz.). *Verspreiding wordt verkozen boven een methode van versterking, waarbij de zichtbaarheid wordt vermeerderd en de kans op vernieling wordt vergroot.*

De zeer zeker hierbij aanwezige nadeelen van moeilijker commandovoering en van — ter neutralisatie daarvan wederom benodigde — langere en dus kwetsbaarder verbindingen moeten worden aanvaard.

De doorlopendheid van de stelling en de maskeering van de onderdeelen zijn dan ook wel de beide belangrijkste lessen uit den laatsten oorlog. Aangezien het in de meeste gevallen onmogelijk is een dergelijke stelling in zijn geheel aan het oog van den vijand te onttrekken (grond- en luchtwaarneming, spionage), treedt de noodzakelijkheid naar voren de belangrijkste onderdeelen daarvan zoo goed mogelijk te maskeeren. Niettegenstaande de groote verspreiding van doelen, blijft deze eisch — vooral met het oog op de vele zware aanvalsmiddelen en de groote juistheid waarmede deze gebruikt worden — zijn volle waarde behouden. Wordt over voldoende tijd, materialen en arbeidskrachten beschikt, dan zal het steeds het streven van den Commandant moeten zijn, de reeds voor de steunpunten, commandovoering, artillerie, enz. gemaakte werken uit maskeeringsoogpunt zoo spoedig mogelijk aan het oog van den vijand te onttrekken door ze aanéén te rijgen door een warnet van loopgraven en het *geheel* een gelijkmatig aanzien te geven. De kwestie van het ontwerpen van een behoorlijk loopgravenstelsel — alhoewel dit natuurlijk niet te doen is zonder kennis van het bovenstaande omtrent steunpunten — vormt meer een aangelegenheid op zichzelf, die wellicht later nog eens kan worden toegelicht.

Alvorens daartoe echter over te gaan zou ik gaarne een voorbeeld geven van de inrichting van een terreingedeelte, hetwelk men vroeger met den naam steunpunt zou hebben bestempeld. Zooals reeds gezegd, kan dit toch onder bepaalde omstandigheden zijn nut hebben.

(Wordt vervolgd).

OPTREDEN VAN EEN AFDEELING ARTILLERIE BIJ DEN NADERINGSMARSCH

DOOR A. T. C. OPSOMER,

Eerste-luitenant-adjutant bij Staf IVe Artillerie Brigade.

II. (Vervolg van blz. 125).

De afdeulings-commandant weet uit ondervinding, dat bij den naderingsmarsch voor de stellingverkenning slechts heel weinig tijd beschikbaar is, terwijl veel verkenningpersoneel noodig is; al het beschikbare verkenningpersoneel en de noodige ordonnansen zal hij dus bij den aanvang van den marsch onmiddellijk bij de hand moeten hebben, voor zoover het niet reeds te voren is uitgezonden. De luitenants-verkenner van den Afdeulingsstaf kunnen slechts in het groot de verkenning verrichten, om daarna spoedig weer vooruit te gaan naar een volgend stellingterrein; een meer gedetailleerde verkenning voor de batterij, die in stelling moet komen, moet worden verricht door den luitenant toegevoegd van die batterij, die de Afd. C. daartoe met eenig personeel reeds dadelijk aan den afdeulingsstaf heeft toegevoegd.

De vuurregelingsdienst moet uiteraard ook onmiddellijk bij de hand zijn, zoowel om eventueel bij het vuren te kunnen optreden, als — voor wat betreft den terreinmeetdienst — om van den aanvang af zooveel mogelijk voorbereidingen te kunnen treffen (o.m. snel bepalen van oriënteringspunten of stellingpunten).

Ook de verbindingsafdeeling zal de Afd. C., althans gedeeltelijk, noodig kunnen hebben en zal dus niet te ver kunnen achterblijven. Practisch zal hij dus vrijwel zijn geheele commandogroep bij zich moeten hebben. Een vraag is alleen nog voor hem, of hij de bevelsmiddelenwagen en de verbindingsmiddelenwagen niet beter bij de batterijen kan laten marcheeren. Hieraan zijn echter wel eenige bezwaren verbonden. Deze twee wagens zouden zich dan steeds moeten bevinden ter hoogte van de voorste batterij. Komt deze voorste batterij in stelling, dan moeten zij wachten op de volgende en wanneer deze naar voren gaat daarbij aansluiten. Dit kan heel licht aanleiding geven tot verwarringen en vergissingen met het gevolg, dat deze wagens op het gewenschte oogenblik niet te vinden zijn. Daarbij komt, dat het wel gewenscht is de verbindingsmiddelenwagen bij de hand te hebben, omdat daarin de centrale is opgeborgen, die noodig kan zijn, zoodra meer dan een batterij in stelling moet komen, of eventueel meerdere waarnemingspunten moeten worden bezet.

Toch is een splitsing in echelons noodig teneinde niet een te groote colonne onmiddellijk bij den B. C. te laten marcheeren.

Alvorens de indeeling in echelons vast te leggen overweegt de Afd. C. nog, waaruit de inlichtingsgroep zal moeten bestaan, die bij den voorhoedecommandant zal worden gedetacheerd. De Afd. C. zit hier voor een groote moeilijkheid.

Hij kan eigenlijk niemand missen; zijn verkenningspersoneel, vooral de officieren, heeft hij hard noodig. De taak van de inlichtingsgroep bij den voorhoede-commandant is, althans voorloopig, van minder groot belang dan de vlotte en goede verkenning van de stelling. De Afd. C. besluit daarom de inlichtingsgroep bij den voorhoedecommandant slechts te doen bestaan uit een wachtmeester-verkenner, twee ordonnansen en een rijwieltelefoongroep; deze laatste, omdat op een gegeven oogenblik een stilstand in het gevecht het wenschelijk kan maken de inlichtingsgroep op de divisieverbindingsas te doen aansluiten. De luitenant-vuurregelingsdienst krijgt opdracht een instructie voor den A. O. O. I. te ontwerpen. Ondertusschen gaat nu de Afd. C. na hoe hij de indeeling in echelons van zijn commandogroep wil hebben.

De Afd. C. zelf zal met zijn luitenant-adjutant, den luitenant-vuurregelingsdienst, den trompetter en twee bereden ordonnansen bij den B. C. marcheeren. Op ongeveer 100 m daarachter, in elk geval nog vóór de achter den bataljonsstaf marcheerende infanterie, zal het tweede echelon marcheeren, voor zoover dit niet is uitgezonden voor verkenningen, en bestaan uit de rest van de commandogroep behalve den bevelsmiddelenwagen en den verbindingsmiddelenwagen. Aan den staart van de voorhoede zullen ten slotte marcheeren de bevelsmiddelenwagen en de verbindingsmiddelenwagen.

In verband met dit besluit geeft de Afd. C. aan den luitenant-adjutant de volgende *opdracht*:

„Morgen om 3.55 staat de commandogroep, voor zoover niet met afzonderlijke opdrachten uitgezonden, gereed voor afmarsch met het hoofd bij den spoorwegovergang van den Hessenweg. Indeeling in drie echelons 1e echelon: U zelf, de luitenant-vuurregelingsdienst, de trompetter en twee bereden ordonnansen; 2e echelon: de rest van de commandogroep, behalve den bevelsmiddelenwagen en den verbindingsmiddelenwagen, welke het derde echelon vormen. Bij het 2e echelon ook de luitenants-toegevoegd der batterijen met hun personeel. Aanvankelijk marcheeren de echelons met 5 pas afstand achter elkaar.”

De Afd. C. gaat nu na, h^oe de verkenning voor de eerst in te nemen stellingen te regelen. Aangezien de IV Verk. A vooruit is met als as van beweging van het gros den marschweg van de linker colonne van de divisie kunnen de verkenningen geschieden onder dekking van de Verk. A. en behoeven dus de verkenningspatrouilles niet achter de voorste troepen der voorhoede te blijven, hetgeen een belangrijk voordeel heeft, voor wat betreft de voor de verkenning beschikbare tijd.

De Afd. C. gaat op de kaart na, dat de afstand van de buitengrens van de voorpostenstrook tot Dennenheuvel, ter hoogte waarvan de voorste batterij in stelling moet komen, ongeveer 8 km is, zoodat de voorhoede, gezien den nog betrekkelijk grooten afstand van den vijand en de vooruitgeschoven IV Verk. A., om ongeveer 7.00 met de voorste troepen daar kan zijn; de batterij zal dus, indien zich geen bijzonderheden voordoen om ongeveer 7.20 in stelling moeten staan. De Afd. C. wenscht tijdig te voren den uitslag van de verkenning der stelling te weten en overweegt om den betrokken luitenant-verkenner om 6.45 te ontbieden bij den driesprong van kunstwegen N.O. van Bijsterbosch. De afstand van Molekaten tot het stellingterrein bij Dennenheuvel is ongeveer 16 km. Als dus de patrouille aangewezen voor de verkenning van deze stelling om 4.00 afmarcheert, dus tegelijk met den afdeulingsstaf, kan zij, indien een tempo van tien op tien wordt gereden om 6.00 in het stelling-

terrein zijn en heeft ze ruim voldoende tijd om de noodige verkenningen te verrichten. De patrouille zal bestaan uit: een luitenant-verkenner van den afdeelingstaf, een wachtmeester-verkenner en een bereden ordonnans, terwijl aan de patrouille wordt toegevoegd voor de meer gedetailleerde verkenning van de stelling van de voorste batterij de luitenant- toegevoegd van die batterij met het aan hem toegevoegde personeel.

De Afd. C. laat de opdracht, die hij den luitenant-verkenner geeft door dezen schriftelijk vastleggen. Hij wijst hem een en ander op de kaart en deelt hem tevens den algemeenen toestand en de opdracht voor de afdeeling mede. De opdracht voor den luitenant-verkenner ziet er als volgt uit:

Opdracht voor luitenant-verkenner I.

1. U begeeft zich te 4.00 met een patrouille langs Hessenweg = Kunstweg naar Heerde = Kunstweg Heerde-Epe naar Dennenheuvel (vt. 16-61) en verkent aldaar een stelling voor de geheele afdeeling.
2. Voorloopig komt alleen de 1e Batterij in stelling; de stelling voor deze batterij doet gij nauwkeurig verkennen en voorbereiden door den aan Uw patrouille toegevoegden luitenant-toegevoegd van die batterij; deze officier moet ter plaatse blijven.
3. Hoofdrichting: kaarthoek 35.00.
Kortste baan: 1200 m
Vuur moet kunnen worden gebracht naar rechts tot in de richting P.K. Epe, naar links tot in de richting Horsteroph. br.
4. Aan U worden toegevoegd:
de wachtmeester-verkenner A., één bereden ordonnans en van de 1e Batterij den luitenant-toegevoegd met een wachtmeester-verkenner en twee ordonnans.
5. Rapport om 6.45 bij driesprong kunstwegen N.O. van Bijsterveld. Al-
daar op mij wachten.
6. Voor vertrek bij mij afmelden.

Dit laatste zegt de Afd. C. er speciaal bij, omdat het niet is uitgesloten, dat zich gedurende den nacht nog omstandigheden voordoen, die aanvulling of wijziging van de opdracht noodig maken.

Ten aanzien van de patrouille, die de tweede in te nemen stelling, welke ter hoogte van station Epe ligt, zal moeten verkennen, overweegt de Afd. C. het volgende. Aan den eenen kant is het gewenscht de patrouille zoo spoedig mogelijk uit te zenden, teneinde een zoo grondig mogelijke verkenning te kunnen doen uitvoeren. Daar staat tegenover, dat, wanneer beide patrouilles uit zijn, de Afd. C. niet veel meer heeft om nog uit te zenden, indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen. Uit dien hoofde is het gewenscht de patrouille zoo laat mogelijk uit te zenden. De Afd. C. gaat na, dat de voorste infanterie om ongeveer 7.30 ter hoogte van station Epe kan zijn. Het is dus gewenscht het rapport van de patrouille vanaf 7.15 te kunnen ontvangen bij M. kaz. Noord van Epe. Dit punt kiest de Afd. C., omdat de afdeeling vermoedelijk het beste Oost om Epe zal kunnen heenrijden langs den kunstweg, die onmiddellijk Zuid van de Marechausseekazerne in Z.O. richting van den hoofdweg afbuigt. Indien nu wordt gerekend op ongeveer $\frac{3}{4}$ uur voor het uitvoeren van de verkenning, hetgeen zeer ruim is, behoeft de patrouille eerst om ongeveer 6.30 in het stellingterrein aan te komen. Indien dus de patrouille wordt uitgezonden, wanneer de Afd. C. ter hoogte van Kp 8 aan den kunstweg Wezep—Heerde

is gekomen, zal zij tijdig ter plaatse zijn. De Afd. C. zal dan van den commandant van het voorhoedebataljon of van den voorhoedecommandant vermoedelijk wel eenige inlichtingen hebben verkregen omtrent de vorderingen van IV Verk. A., die om 4.00 vanuit Epe vooruit zou gaan.

De opdracht voor deze patrouille is overeenkomstig aan die van de eerste patrouille; hoofdrichting kaarthoek 34.00; kortste baan 1200 m; vuur moet kunnen worden gebracht naar rechts tot in de richting Haarstraat, naar links tot in de richting Zuukbr. (vt. 17—58).

De opdracht wordt ook reeds nu aan den luitenant-verkenner II medegedeeld en door hem aangeteekend. Hij heeft dan voldoende tijd om de kaart te bestudeeren en zijn plan op te maken. De Afd. C. heeft dan den volgenden morgen, wanneer zij bij Kp 8 zijn gekomen, niets anders te doen dan de patrouille te laten vertrekken.

De eerste verkenningen geregeld zijnde gaat de Afd. C. na, wanneer hij de batterijen naar voren zal moeten laten komen. Om ongeveer 7.00 zal de voorste infanterie zich ter hoogte van Dennenheuvel bevinden. Wanneer de batterijen op dat oogenblik bij den driesprong van kunstwegen N.O. van Bijsterbosch staan opgesteld hebben zij voldoende afstand tot de voorste infanterie en kan de voorste batterij tijdig in stelling komen. De afd. C. besluit dus den Commandant van de 1e Batterij, die als oudste Bt. C. de drie batterijen geleidt, op te dragen de batterijen om 7.00 te hebben opgesteld met het hoofd van de voorste batterij bij bedoelden driesprong. De Afd. C. geeft er de voorkeur aan dit reeds nu in het bevel uit te geven en niet gedurende den marsch deze opdracht te verstrekken, omdat hij ziet, dat de batterijen reeds vrij spoedig na den aanvang van den marsch naar voren zullen moeten komen teneinde op tijd bij het opgegeven punt te kunnen zijn.

De Afd. C. overweegt nog of hij ook zal aangeven, waar zich de batterijstaven gedurende den marsch zullen moeten bevinden. Aangezien niet al zijn batterijcommandanten over veel ervaring beschikken, acht hij het maar wenschelijk om te bepalen, dat, gedurende den marsch en wanneer de batterijen in colonne staan opgesteld om bevelen voor het stellingnemen of voor de voortzetting van den marsch af te wachten, de batterijcommandanten zich met hun eerste echelons aan het hoofd van de colonne moeten bevinden, de tweede echelons van hun commandogroepen aan het hoofd van de betrokken batterij.

Na deze overwegingen ontwerpt de Afd. C. het volgende bevel, dat aan de Bt. Cn. en aan den C.-Ver. G. T. zal worden medegegeven en voor zooveel noodig toegelicht.

C.-II-5 R.A.

Molekaten, 1 Mei 1934.

No. 7.

21. 15.

Bevel voor 2 Mei.

1. *Vijand en eigen toestand.*

De vijand richt zich vermoedelijk ter verdediging in in de lijn Milligen—Noord Apeldoorn. Graafwerk wordt verricht bij Zuidrand Wiesselsche Veld, nabij Kp 5 aan den Zwolschen Weg (vt. 13—50) en nabij Kp 28 aan het Apeldoornsche kanaal.

IV Verk. A. bevindt zich met het gros te Epe; patrouilles zijn bij Kp 34,5 kunstweg Epe—Vasen en bij Vossenbroek (vt. 16—57) met vijandelijke cavalerie en wielrijders in gevecht geweest.

2. Wij zullen op 2 Mei den opmarsch in Z. richting voortzetten. IV Verk. A. marcheert om 4.00 af uit Epe met als as van beweging van het gros den kunstweg Epe—Vasen.
De Divisie marcheert in 2 colonnes; onze afdeeling marcheert bij de linker colonne in het vak begrensd door rechts de lijn Kp 79 spoorlijn Nunspeet—Zwolle = Wezeperberg (vt. 16—70) = Hoogte 40,8 (vt. 15—67) = Putjensberg (vt. 15—65) = P.K. Epe = Kieftskamp (vt. 13—55) = viersprong kunstwegen 300 m ten N.O. van Kp 22 kunstweg Elspeet—Vasen = Heuvels (vt. 11—50) (scheidingslijn met rechter colonne), links de lijn Kp 34,5 aan de spoorlijn Oost van Molekaten = Filipsberg (vt. 18—70) = Z. uiteinde Zwolsche Waterleiding (vt. 18—67) = Kp 24,2 spoorlijn Zwolle-Heerde = Westelijke P.K. van Heerde = Olstoph. br. (vt. 18-62) = Apeldoornsch Kanaal (scheidingslijn met I Div.).
3. De Afdeeling (min mijn commandogroep) marcheert om 4.15 af langs Hessenweg onder commando van C. — 1e Bt. en staat om 5.00 opgesteld op den Hessenweg met het hoofd bij kunstweg Wezep—Heerde. Zij neemt om 5.05 aldaar volgens aanwijzingen van een officier van den Divisiestaf haar plaats in de marschcolonne van de hoofdmacht in. Vóór de Afdeeling marcheert in de hoofdmacht slechts één comp. van II-21 R.I.
4. Onze afdeeling is aangewezen voor rechtstreekschen steun aan de voorhoede van de linker colonne (I-21 R.I.). Vanaf den kunstweg Nunspeet-Epe-Horsteroph. br. moet deze voorhoede steeds door minstens één batterij kunnen worden gesteund. Daartoe zal de afdeeling zich met batterijechelons verplaatsen, waarbij achtereenvolgens zooveel mogelijk de volgende stellingen zullen worden ingenomen:
Dennenheuvel (vt. 16—61).
omgeving station Epe
Kopermolen (vt. 15—58).
Kp 34 kunstweg Epe—Vasen.
Wattenfabriek (vt. 14—55).
R. K. Vasen.
Kp 10 spoorlijn.
5. *Marschweg*. Hessenweg = Kunstweg Wezep-Heerde-Vasen.
6. C.-1e Bt. doet de batterijen tijdig uit de hoofdmacht vooruitgaan en draagt zorg, dat zij om 7.00 staan opgesteld met het hoofd van de voorste batterij bij den driesprong van kunstwegen N.O. van Bijsterbosch (vt. 6—62); de drie Bt. Cn. met hun eerste echelons aan het hoofd van de colonne, de tweede echelons van de batterijstaven aan het hoofd van de betrokken batterijen.
De Vereenigde G. T. blijft marcheerden op zijn plaats in de marschcolonne van de hoofdmacht.
7. *Goederentrein*.
Te 10.00 opgesteld op den kunstweg van Molekaten naar den Zuiderzeestraatweg onder commando van den opperwachtmeester-administrateur A. van den afdeelingsstaf, die daartoe na den afmarsch van de batterijen de goederentreinen der batterijen de noodige orders geeft.
Om 10.00 neemt de goederentrein volgens bevelen van den Commandant van den Korpstrein van de Divisie zijn plaats in den vereenigden goederentrein van de Divisie in.

8. Ik marcheer met mijn commandogroep bij den commandant van I-21 R.-I. (Commandant voorhoedebataljon der linker colonne).
9. *Verbindingen.*
De Divisieverbindingssas loopt langs den kunstweg Wezep = Heerde = Epe = Vasen.

De Majoor,
Afd. C.

Aan
C.-I, 2, 3 Bt.
C.-Ver. G. T.

Als om 21.15 de Commandanten van de batterijen en van den Ver. G.T., zich op het afdeelingbureel melden zijn de bevelen gereed en legt de Afd. C. hun den toestand uit en verduidelijkt hun een en ander op de kaart.

Nu dient de Afd. C. in de eerste plaats contact te zoeken met den commandant van het bataljon, dat hij moet steunen, teneinde samen de eventueel te verleenen steun en de wijze, waarop deze zal worden verleend te bespreken. Het is gewenscht deze bespreking reeds thans te houden, omdat beiden nu hun ondercommandanten nog gemakkelijk kunnen bereiken en dezen de noodige aanwijzingen geven; wanneer de marsch eenmaal begonnen is, houden wel de B. C. en de Afd. C. contact, maar de respectievelijke compagnies- en batterijcommandanten zijn veel moeilijker te bereiken.

De Afd. C. heeft reeds spoedig na ontvangst van het bevel van den D. A. C., toen hij in groote trekken overwoog, wat hij al zoo moest doen ter uitvoering van dit bevel, een wachtmeester-verkenner er op uitgezonden om na te gaan, waar C.-I-21 R. I. zijn bureel had gevestigd en dezen laten berichten, dat hij in den loop van den avond bij dien B. C. zou komen, teneinde voeling met hem op te nemen.

De B. C. bleek zijn bureel bij Wachtelenburg te hebben en de Afd. C. begeeft zich nu, vergezeld van zijn luitenant-vuurregelingsdienst daarheen.

De beide commandanten zijn het er over eens, dat het gewenscht is om een aantal merkpunten vast te stellen, liefst zoodanig, dat er voor elke door de artillerie in te nemen stelling eenige van die punten reeds van huis uit zijn vastgelegd. Bij voorkeur moeten hiervoor natuurlijk punten worden genomen, welke zoowel door de infanterie als door de artillerie — en door deze laatste liefst vanuit het stellingterrein — kunnen worden gezien. De doelen moeten dan zooveel mogelijk ten opzichte van deze merkpunten worden opgegeven. Deze merkpunten kunnen uiteraard alleen volgens de kaart worden vastgesteld, in de hoop, dat zij bruikbaar zullen blijken.

C.-I-21 R.I. en de Afd. C. worden het eens over de volgende punten, waarvan meteen onderstaand lijstje wordt opgemaakt. (zie tabel volgende pag.)

C.-I-21 R.I. zal zijn compagniescommandanten deze punten opgeven; de Afd. C. zal ze aan zijn Bt. Cn. opgeven en hun tevens opdragen om, zoodra een Bt. een stelling heeft ingenomen, voor de merkpunten liggende tusschen 1500 m en 3000 m vóór de batterij alle gegevens voor de vuuropening voor te bereiden, zoodat bij melding van een doel ten opzichte van een der merkpunten zoo spoedig mogelijk het vuur kan worden afgegeven.

Vervolgens bespreekt de Afd. C. nog met den B. C. de wijze waarop zal worden gevuld, indien waarneming door de artillerie zelf niet mogelijk is en de Afd. C. het toch noodig oordeelt, dat wordt ingeschoten. Alsdan zal de artillerie

1	Kruispunt spoorlijn met kunstweg 15-59, 63-06.
2	Hooge Br. 14-58, 77-65.
3	Driesprong kunstwegen 16-58, 40-40.
4	Zuivelfabriek 15-58, 96-08.
5	Driesprong kunstwegen 14-57, 86-62.
6	Viersprong kunstwegen 14-56, 60-99.
7	Knik in den kunstweg 15-56, 94-98.
8	Km 14-56, 58-60.
9	P. K. Emst.
10	Viersprong kunstwegen 16-56, 16-00.
11	Wattenfabriek 15-55, 05-06.
12	Fabriek 16-55, 05-00.
13	Driesprong kunstwegen 14-54, 62-50.
14	Km 15-54, 67-20.
15	Km 13-53, 98-85.
16	R. K. Vasen.
17	P. K. Vasen.
18	Knik in kunstweg 14-52, 74-80.
19	Kruispunt kunstweg met landweg 13-52, 62-05.
20	Kruispunt Zwolsche weg Greutelsche weg 13-50, 82-74.
21	Kruispunt spoorlijn met kunstweg 14-50, 05-68.

een inschietvuur afgeven; de melding van de ligging van dit vuur zal door de voorste infanterie geschieden, waarna het uitwerkingsvuur zal worden afgegeven, dan wel, indien noodig het inschieten met verbeterde gegevens zal worden herhaald. Het inschietvuur zal dan bestaan uit een snelvuur van enkele schoten met één batterij over de geheele breedte van het doel gedurende één minuut.

De Afd. C. verzoekt voorts aan den B. C. er zijn Compagniescommandanten nog eens op te willen wijzen, dat, wanneer zij artilleriesteun hebben aangevraagd of toegezegd gekregen, zij niet meer voorwaarts moeten gaan vóórdit vuur is afgegeven of vóórdit zij eventueel bericht hebben gekregen, dat het niet zal worden afgegeven, omdat zij anders riskeeren in het eigen artilleriesvuur te loopen.

Na deze bespreking begeeft de Afd. C. zich weer naar zijn bureel, waar het volgende bevel nog wordt samengesteld en per ordonnans naar de batterijen gebracht.

C.-II-5 R.A.
No. 8.

Molekaten, 1 Mei 1934.
22.30.

Bevel.

1. *Merkpunten.*
Bij den naderingsmarsch op 2 Mei zijn de volgende merkpunten vastgesteld.
(hier wordt opgenomen de staat als op blz. 13).
2. *Vuurvoorbereidingen.*
Zoodra een batterij in stelling is gekomen worden voorbereid vuren op de tusschen 1500 m en 4000 m vóór de batterij gelegen merkpunten, te beginnen met de dichtst bij gelegen.

3. *Vuuropening.*
Uitsluitend op mijn last.

Aan:
C.-1, 2, 3 Bt.

De Majoor:
Afd. C.

Ten slotte bekijkt de Afd. C. nog de door den luitenant-vuurregeling-dienst ontworpen instructie voor den A.O.O. I. bij den voorhoedecommandant. Hij heeft hiermede nog zoo lang gewacht, omdat hij eerst het voorhoedebevel wilde hebben, voor het geval dat hierin nog iets bijzonders zou zijn vermeld, dat van invloed zou kunnen zijn voor de te verstrekken instructie. Dit voorhoedebevel is nu door den Afd. C. ontvangen; voor de op te maken instructie is uit dit bevel alleen van belang de plaats waar de voorhoedecommandant zich bij den aanvang van den marsch bevindt. Hij blijkt om 5.00 te zijn bij Kp 5 aan den kunstweg Wezep-Heerde.

De instructie voor den A. O. O. I. ziet er als volgt uit:

C.-II.5 R.A.
No. 9.

Molekaten, 1 Mei 1934.
22.50.

Instructie voor den A. O. O. I. bij den voorhoedecommandant (C.-21 R. I.).

1. Gij wordt A. O. O. I. bij den voorhoedecommandant (C.-21 R.I.).
2. Gij meldt U met Uw toegevoegd personeel bij dien commandant op 2 Mei om 5.00 bij Kp 5 aan den kunstweg Wezep—Heerde.
3. Aan U worden toegevoegd:
één rijwielffoonpatrouille,
bereden ordonnans P.,
rijwielfordonnans D.
4. U houdt den voorhoedecommandant steeds op de hoogte met den toestand van de afdeeling.
Ik zal U geregeld omtrent dezen toestand inlichten.
5. Indien zich bij den voorhoedecommandant een A. O. I. of een A. O. O. I. van den D. A. C. bevindt houdt U ook dezen steeds op de hoogte met den toestand bij de afdeeling.
6. Voor de reeds vastgestelde merkpunten zie bijgevoegd bevel van 1 Mei No. 9. Op deze merkpunten zal door de batterijen die in stelling staan vuur worden voorbereid, zooals in genoemd bevel is aangegeven.
7. U brengt eventueele wenschen of vragen van den voorhoede-commandant of van den A. O. I. (A. O. O. I.) van den D. A. C. bij dien commandant aan mij over en houdt mij op de hoogte van alle bijzonderheden, welke voor mij van belang kunnen zijn, in het bijzonder ook van den toestand bij het rechtervoorhoedebataljon, voor zoover deze bij den voorhoedecommandant bekend is.
8. Ik marcheer bij C.-I-21 R.I. (Commandant linker voorhoedebataljon).
9. *Verbinding.*
Voorloopig per ordonnans.
Indien tengevolge van stilstand in het gevecht telefoonverbinding mogelijk is krijgt U hiervan bericht en sluit alsdan aan op de divisie-verbinding (zie mijn bevel no. 7 van heden voor 2 Mei)

De Majoor,
Afd. C.

Aan deze instructie worden toegevoegd een exemplaar van de bevelen no. 7 en no. 8.

Ten slotte gaat de Afd. C. met den luitenant-vuurregelingsdienst nog even na, welke de hoofdrichting voor de verschillende opvolgende stelling terreinen ongeveer zal moeten zijn en waar vuur moet kunnen worden gebracht. De luitenant-vuurregelingsdienst houdt hiervan aantekening. Dit kan veelal het uitgeven van de bevelen te zijner tijd eenigszins bespoedigen en hoe minder tijd er met het geven van bevelen verloren gaat, zooveel te meer tijd blijft beschikbaar voor verkenning en stellingnemen.

Daarna begeeft de Afd. C. zich nog enkele uren ter ruste.

De luitenant-adjutant heeft ondertusschen den inwendigen dienst in den afdeelingsstaf geregeld, zoodat een ieder den volgenden morgen tijdig present kan zijn.

Op het afdeelingsbureau blijft gedurende den nacht één der officieren als officier van dienst met een tweetal ordonnansen. Er is een regeling getroffen door den luitenant-adjutant, zoodat in dezen nacht de beide luitenant-verkenner als officier van dienst optreden. Eerst heeft de luitenant-verkenner I eenige uren gelegenheid tot slapen, waarna hij den luitenant-verkenner II als officier van dienst aflost. Voor de ordonnansen is een soortgelijke regeling getroffen.

(Wordt vervolgd).

NIEUWE UITGAVEN

Décret du 1er Avril 1933, portant règlement du service dans l'armée; 1re partie Discipline Générale. Uitgever: CHARLES LAUVAZELLE & Cie, Parijs, Boulevard St. Germain 124.

Anders dan ten onzent, is in Frankrijk de strafbevoegdheid in krijgstuuchtelijke zaken niet verbonden aan de functie, maar aan den rang. De zwaarte van de straffen, welke opgelegd kunnen worden, neemt toe met den rang. Beginnende met den korporaal wien bevoegdheid is gegeven om aan soldaten de straf van ten hoogste 2 dagen licht arrest (jours de consigne) op te leggen, klimt deze bevoegdheid tot 60 dagen streng arrest (jours de prison régimentaire) voor o.a. den Generaal, commandant van een legerkorps. Genoemde strafbevoegdheid is beperkt tot het personeel van het korps (van den dienst) waartoe de strafplegger behoort. Voorts hebben in het korps de subalterne officieren en de hoofdofficieren een ruimere strafbevoegdheid (hoogere maxima) ten aanzien van het personeel van hun eigen onderdeel, dan ten aanzien der overigen. Om aan militairen, die tot een ander korps (of anderen dienst) behooren, straf op te leggen, moet machtiging worden gevraagd, hetgeen er toe leidt, dat de overtreder gestraft wordt door zijn eigen korpscommandant.

Opmerkelijk is het dat de onderwerpen betreffende militair ceremonieel, inspecties, gedrag, tenue en uiterlijke vormen van eerbied in dit voorschrift zijn geregeld. Om het verband te waardeeren tusschen deze en andere uiterlijkheden enerzijds en de krijgstuuch anderzijds is de bestudeering van dit reglement van belang; overigens doet dit reglement ons het werk van Prof. v. D. HOEVEN des te meer waardeeren.

L.

BEOEFENING VAN HET TUCHT- RECHT IN DE WEERMACHT

De vraag, in het Maartnummer gesteld, luidde:
„Waaraan ontleent de meerdere zijn bevoegdheid om de Krijgstucht desnoodig met wapengeweld te handhaven en hoever kunnen zich die geweldmaatregelen uitstrekken?”

Wij verheugen er ons bijzonder over, deze vraag te hebben gesteld, want daardoor zijn wij in de gelegenheid geweest kennis te nemen van de „zij het dan ook kleine” misverstanden, welke nog heerschen met betrekking tot de bevoegdheid (verplichting) tot het gebruik maken van wapengeweld ter handhaving van de krijgstucht.

Wij hopen door het o.s. antwoord er toe bij te dragen, dat het inzicht in dit zoo uiterst belangrijke en door het gebeurde op „De Zeven Provinciën” helaas actueele vraagstuk, wordt verhelderd.

In de vraag wordt gesproken van de *bevoegdheid* van een meerdere om wapengeweld te gebruiken. Het bleek ons, dat vele inzenders hiervoor hebben gelezen „de **plicht** van een meerdere”, enz.

Nu geven wij onmiddellijk toe, dat zoodra in krijgstuchtelijke zin aan een meerdere een bevoegdheid is verleend en hij hiervan geen of een onjuist gebruik gemaakt heeft, hij daardoor tevens zijn plicht niet nakomt. De bevoegdheid is echter primair en schept eerst de plicht.

Voor de beantwoording van de vraag mogen wij beide begrippen dan ook niet verwisselen, omdat wij dan t.a.v. den grondslag onzer bevoegdheden op een dwaalspoor geraken.

Zoo beroepen zich nagenoeg alle inzenders op art. 27 (2) R.K. en art. 143 W. v. M. S., om de bevoegdheid tot het zoo noodig gebruik maken van geweld bij de handhaving van de krijgstucht aan te toonen.

Dit is echter niet juist.

Art. 27 (2) R.K. herinnert er slechts - feitelijk ten overvloede - nog eens aan, dat het niet optreden tegen krijgstuchtelijke vergripen, door gezagsdragers, zelf een krijgstuchtelijk vergriep oplevert. Art. 143 W. v. M. S. bepaalt, dat de militair, die ter handhaving van de krijgstucht, nalaat, zoo noodig wapengeweld aan te wenden, zich daardoor aan een *misdrif* schuldig maakt.

Dit laatste artikel bedreigt dus met straf, den militair die van zijn bevoegdheid om het ter zake vereischte wapengeweld aan te wenden geen gebruik maakt en dus zijn plicht verzuimt. De bevoegdheid wordt hierdoor echter niet geschapen en zou ook zonder dit artikel ontstaan.

De bevoegdheid tot het desnoodig gebruik maken van geweldmiddelen bij de handhaving der Krijgstucht spruit voort uit de aan iederen meerdere, als gezagsdrager, opgedragen taak, om *te allen tijde, onder alle omstandigheden* de tucht te handhaven.

Bedoelde taak is neergelegd in art. 27 (1) R.K. dat luidt:

„De handhaving van de Krijgstucht is opgedragen aan ieder, die bij de krijgsmacht „met eenig gezag is bekleed, en in het bijzonder aan de commandeerende officieren, daar„in bijgestaan door de onder hun bevel dienende officieren en onderofficieren, terwijl „ieder militair verplicht is tot de instandhouding van een goede Krijgstucht mede te „werken”.

Het antwoord, dat wij op het eerste gedeelte van de gestelde vraag zouden willen geven, luidt derhalve als volgt:

De bevoegdheid (plicht) van den meerdere om, ter handhaving of tot herstel van de Krijgstucht, desnoodig geweld aan te wenden, hetzij persoonlijk c.q. met gebruikmaking van zijn wapens, dan wel met behulp van te zijnen dienste staande machtsmiddelen (patrouilles, wachten of troepen), volgt uit de krachtens art. 27 (1) R.K. op den meerdere rustende verplichting om de krijgstucht te handhaven.

Ter zake van het naaf *den eisch* aanwenden van geweld tot gezegd doel, ziet de betrokken meerdere zich strafeloosheid gewaarborgd door art. 40 W. v. S. luidende:

„Niet strafbaar is hij, die een feit begaat, waartoe hij door overmacht is gedwongen.”

Het opzettelijk niet nakomen van de hiervoren omschreven bevoegdheid (verplichting), is strafbaar gesteld in art. 143 W. v. M. S. luidende:

„De militair, die opzettelijk toelaat, dat een mindere een misdrijf pleegt, of die getuige „van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaat tegen den dader de „door de het belang der zaak gevorderde, maatregelen van geweld naar vermogen aan „te wenden, wordt gestraft gelijk de medeplichtige.”

De woorden „door het belang der zaak gevorderde” hebben de strekking den meerdere er aan te herinneren, dat geweld alleen mag worden aangewend, *indien en voor zoover* dit voor het onverwijd doen eindigen van het misdrijf noodzakelijk is.

De betrokken meerdere behoort dus, den toestand van het oogenblik beoordeelende, zelf de beslissing te nemen of geweld zal worden gebruikt en in bevestigend geval, hoever het gebruik van geweld moet gaan. De mate van geweld wordt bepaald tusschen de ruime grenzen van het doen aangrijpen en in arrest doen stellen van een of meer belhamels enerzijds en het gebruik maken of doen gebruik maken van schietwapens (handgranaten e.d.), anderzijds.

Aanwijzingen, hoe de meerderen de Krijgstucht moeten handhaven c.q. met gebruikmaking van maatregelen van geweld, zijn gegeven bij aanschrijving van den Minister van Oorlog van 10 Juni 1927, IIde Afd. B. nr. 47 (zie ook „Handboek tuchtrecht”, aant. 2 op art. 27 R.K.¹⁾)

Voorts wordt aan alle meerderen, de uit hun gezagspositie voortvloeiende bevoegdheden (verplichtingen), nog eens duidelijk voorgehouden in het boekwerk 90k, Leidraad voor het onderricht met betrekking tot de wettelijke bepalingen betreffende de ondergeschiktheid.²⁾

Al had onze vraag betrekking op meerderen, toch willen wij hier niet onvermeld laten, de bijzondere positie, waarin de *schildwachten* e.d. verkeerden, t. a. v. het gebruik maken van wapengeweld.

Art. 26 (1 en 2) R.K. bepaalt dienaangaande:

(1) „De schildwacht en in het algemeen de met eenigen wacht of patrouilledienst „belaste militair, zal onder alle omstandigheden zijn consignes of orders nauwgezet op „volgen.”

(2) „De schildwacht en de met eenigen wacht- of patrouilledienst belaste militair „zal tot handhaving van zijn consignes of orders, of ter verdediging in geval van aan „randing, zoo noodig van de wapens gebruik maken.”

Deze in het tweede lid van art. 26 R.K. aan schildwachten e.d. opgelegde verplichtingen, worden in algemeene bewoordingen nog eens herhaald in het Reglement op den Garnizoensdienst, art. 40 onder k t/m m.

Voorts bepaalt art. 74 2°, van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, dat de schildwacht, die zich beroept op een grond, welke overeenkomstig een der artt. 40—43 van het Wetboek van Strafrecht, strafbaarheid van een door hem als *zoodanig* gepleegd feit zou uitsluiten, geacht wordt *rechtmatig* te hebben gehandeld totdat het tegendeel aannemelijk is gemaakt (zie ook „Handboek tuchtrecht”, aant. 5 op art. 26 R.K.).

Voor wat betreft het overbrengen van arrestanten c.q. het schieten op ontvluchtende arrestanten zie L.O. 1918, A 100 en L.O. 1920 nr. 260 („Handboek tuchtrecht” aant. 4 op art. 26 R.K.).

Ten slotte kunnen wij iederen lezer de bestudeering aanbevelen van de op art. 143 W. v. M. S. betrekking hebbende sententies van het H. M. G. van 21 December 1926 (M.R.T. XXII, blz. 377) en 5 Juli 1927 (M.R.T. XXIII, blz. 167).

Hoewel geen der inzenders juist heeft aangegeven waarop de onderwerpelijke bevoegdheid steunt, meenen wij het uitgeloopte boekwerk ditmaal te moeten toekennen aan den Reserve-eerste-luitenant voor speciale diensten bij het V.L.K. Luchtwachtdienst C. A. DE BRUYN, wiens antwoord overigens het volledigste was.

¹⁾ In uittreksel opgenomen in het „Handboek voor den reserve-officier der infanterie”.

²⁾ In het bezit van alle officieren en reserve-officieren.

ZOOALS HET VROEGER WAS

DOOR FR. DE WITT HUBERTS,

Luitenant-Generaal tit. b.d.

IV.

Klopt uw edel hart niet sterker,
Gloeit u 't manlijk aanzigt niet,
Kunt ge uw Vrijheid niet gevoelen
Wen ge u zelf gewapend ziet?

Uit dit rijmpje van ZELANDUS uit de 18e eeuw blijkt, dat zelfs een spiegel hartklopping kan veroorzaken, mits het hart „edel” en het daarboven tronende „aanzigt manlijk” en men bovendien „gewapend” is; het wordt door ons slechts aangehaald, omdat wij het een en ander willen vertellen over de *bewapening*.

Strijd is er altijd geweest voor de aardbewoners, hetzij tegen de wilde dieren, hetzij dat er tusschen de menschen onderling een robbertje gevochten werd. Daar men den strijd tegen verscheurende dieren niet met de handen kon voeren, gebruikte men een zwaren stok, waaruit de knots, het eerste slagwapen ontstond, of men sneed aan den stok een punt of voorzag dien van een steenen, later van een metalen spits, de glavie, waardoor het steek- of stootwapen geboren werd. Of wel men wierp met armkracht een steen naar het wild of den vijand, op grooten afstand met behulp van een touw en de slingerwapens deden hun intrede bij jacht of gevecht. Ook de lichte speer, de gavelot, werd gebruikt om op een afstand te treffen, evenals de blaaspijp, later gevolgd door den pijl, weggeschoten door een boog.

Uit deze primitieve draagbare wapenen hebben zich langzamerhand de geperfectioneerde aanvals- en verdedigingsmiddelen ontwikkeld, welke tegenwoordig door de soldaten worden meegevoerd.

Een zeer uitgebreide beschrijving, rijk verlicht, van allerlei wapenen, kan men vinden in een werk, waar men, afgaande op den titel, die niet zou zoeken; wij bedoelen de „Diction.raisonné du mobilier Français” V en VI, van Viollet-le-Duc.

Wat de bewapening betreft, de eenvoudige houten knots werd in den loop der tijden met ijzer beslagen en verzwaard en heette dan kolf, massue of Keule, voorzien van ijzeren punten morgenster, of van een ketting, waaraan een ijzeren kogel, al of niet gepunt (Stachelkugel). Als commandostaf is de knots, zij het ook gewijzigd, tot op heden blijven bestaan.

Hierbij voegde zich de strijdhamer, geheel van ijzer, die alleen te paard en tot het einde der Middeleeuwen werd gebruikt. Vele en ook zonderlinge modellen zijn daarvan bewaard gebleven, o.a. zagen wij een hamer, waarvan de steel was ingericht als pistoolloop, een ander was voorzien van een horloge! ¹⁾

¹⁾ Nat. Mus. München.

Landbouwwerktuigen als slagwapens zijn, vooral bij de boeren- en volkslegers, in gebruik geweest, b.v. de goedendag, een kouter aan een stok, de dorschvlegel, de vlegel met ijzeren punten bezet, de zeis, doch deze aangebracht in het verlengde van den steel, zoodat zij tevens als stootwapen kon dienen, welk wapen reeds in de 9e eeuw in Polen werd gebruikt, maar vooral de bijl. Hoe lang soortgelijke wapenen in gebruik bleven, volgt uit een dagboek van 1672¹⁾, waarin de aankomst beschreven wordt te Amsterdam, op 23 Nov., van 2 compagnieën „Pruissisze volkeren” (bedoeld worden Koerlandsche ruiters), „altemaal met wonderlijke houwmessen of bijlen gewapent”, een soort halve maan, met een kort ijzeren verbindingsstuk aan den steel bevestigd.

Terwijl de Romeinen *de bijl* slechts als werktuig gebruikten, was het bij de Egyptenaren en de Germanen bovendien een wapen, eerst van steen, later van brons.

De Franken, die in de 5e eeuw in Gallië vielen, gebruikten eveneens strijdbijlen, naar hen Francisques genoemd, welke ook als werpbijl werden gebezigd, waartoe zij bijzonder geschikt waren door hun langen steel en het zware metalen gedeelte. Hier zien wij dus, als bij de speer, een zelfde wapen op twee verschillende wijzen gebruikt.

Tijdens de Kruistochten ondergaat zij een verandering; de snede wordt langer en halvemaanvormig, naar het voorbeeld der Saraceenen. De bijlen uit de 13e eeuw, de z.g. Deensche, zijn zeer zwaar en lang van steel, zoodat zij met twee handen worden gebruikt; in het algemeen waren die van het voetvolk met korten steel en voor één hand, doch in den strijd tegen de ruitery bezigde men die met langen steel en met een mes, waarvan de snede convex was.

In de 14e eeuw dient het wapen ook om te steken, waartoe aan de zijde tegenover het mes een uitstekende punt wordt aangebracht, of een metalen spits boven op den steel, tegen het einde van de 15e eeuw gevolgd door de hellebaard, een bijl, waarvan de steel eindigt in een punt en die tegenover het mes een haak heeft. Soms is dit wapen, halverwege den steel, voorzien van een schildvormig uitsteeksel als handbeschermer. In Frankrijk werden zelfs, sinds 1498, 2 compagnieën edellieden „au bec de corbin” genoemd, omdat het mes van hun strijdbijl op den snavel van een raaf geleek. Ook de „guisarmiers” hadden dien naam te danken aan hun tweesnijdende bijl, de „fauchards” droegen een tweesnijdende sikkkel met lang handvat, de „vauges” een tweesnijdende hellebaard. Dit wapen is tot in de 18e eeuw als sponton blijven bestaan, het onderscheidingsteeken voor officieren en onderofficieren.

De speer, spies of piek werd zoowel door voetvolk als ruitery gebruikt. De schacht was zeer verschillend van lengte en dikte, die van de ruiters veel zwaarder dan die van de strijders te voet, vooral in den riddertijd. In het bekende werk van J. DE GHEYN²⁾, kan men vele afbeeldingen van dit stootwapen zien en bij JOHAN BOXEL³⁾ beschreven vinden lengte, gewicht en houtsoorten van de heele en halve spies, de pertuisane en de hellebaard.

In 1671 biedt een NIC. V. SOLINGEN aan, om 50.000 man voor de St. Generaal onder de wapenen te brengen en spreekt daarbij van „Drielinghen”, pieken van goed gekloofd esschenhout⁴⁾. De piekeniers vormden vroeger

¹⁾ Bijdr. en Meded. Hist. Gen. VIII D I.

²⁾ Maniement d'armes, 1608.

³⁾ Vertoogh van de Kryghs-Oeffeningen, 1670.

⁴⁾ Pamfletten KNUTTEL 9894.

gewoonlijk $\frac{1}{3}$ van het aantal manschappen per vendel of compagnie, voornamelijk om de aanvallende ruitery tegen te houden, doch de verhouding was ook dikwijls geheel anders, in ons land, b.v. op het einde 16e eeuw, bij een compagnie van 150 man 39 spiesdragers.

Vele prenten van HOGENBERG, DE HOOGHE en anderen ¹⁾ vertoonen speerruiters, o.a. de inname van Aalst door de Spanjaarden, 28 Juli 1576, het gevecht bij Tienen, 25 Sept. 1576 (No. 716, 718). Op een tekening van HUCHTENBERG, de slag bij Hochstedt, 13 Aug. 1704 (No. 3341) ziet men de bossen pieken, welke gewoonlijk boven de vendels uitsteken, niet meer, op No. 3342 komen echter nog afdeelingen voor met één gelid piekeniers. Onder Prins MAURITS, in Frankrijk onder HENDRIK IV, zijn de speerruiters afgeschaft, maar de spiesen bleven bij het voetvolk langer in gebruik. Zoo ziet men op een prent van J. LUIKEN, voorstellende een treffen bij Molwitz, 10 Apr. 1741, nog op verschillende plaatsen van het slagveld piekeniers (No. 3787a).

De piek had echter langzamerhand geheel afgedaan, maar is bij de cavalerie tot in onze dagen in gebruik gebleven bij de korpsen lanciers.

Het zwaard dagteekent uit het bronzen tijdperk, al werd het voorafgegaan door een kort zwaard of dolk van geslepen steen, dat echter tot de stootwapenen behoorde.

Het aantal vormen, waarin het zwaard in den loop der eeuwen werd gesmeed, is ontelbaar: lange, korte, breede (de buitengewoon breede werden ossentong genoemd ²⁾), smalle, zeer lange, die slechts met twee handen konden worden gezwaaid, de z.g. Bidehander ³⁾), vooral bij de Zwitsers en Landsknechten in gebruik, zwaarden met vierhoekige kling, evenals somtijds de dolken „Pantzerstecher” genoemd, bestemd als zij waren om harnasplaten te doorboren (15e tot 16e eeuw), zwaarden met z.g. gevlamde kling, zooals de Aartsengel MICHAËL gewoonlijk wordt voorgesteld en bekend als flamberge (2e helft 16e eeuw) (vandaar het spreekwoord: „mettre flamberge au vent”, of van leer trekken), eindelijk den degen, lang en smal en slechts een stootwapen. Als een bijzonderheid vermelden wij ⁴⁾ een pelgrimsstaf, waarin een degen verborgen is, als voorlooper van den degenstok.

Tot bescherming van de hand werd bij de lange zwaarden, halverwege de klink, een dwarsstang aangebracht. Bovendien werd, na den Romeinschen tijd, ook bij de korte, bij het gevest een dergelijke stang geplaatst, later, vooral bij stootwapens als de degen, een plaat of een beugel en ten slotte in de 16e eeuw een korf, die de geheele hand bedekte.

Wat *de draagbare wapenen voor verren afstand* betreft, hiervan is de slinger zeker wel de oudste (men denke aan DAVID). Behalve steenen gebruikte men als projectielen ook ballen van gebakken aarde. In 1842 vond men, bij het graven van het kanaal van Katwijk, 72 dergelijke ballen, met een middellijn van 7—11,5 cm. Sommigen hadden een groef, alsof die door een touw er in gesleten was. Men vermoedt dat het werp- of slingerballen geweest zijn, door de bewoners van ons land gebruikt vóór de komst der Romeinen ⁵⁾. TACITUS spreekt ook, in zijn beschrijving van het voetvolk der Germanen, hoe zij naar alle zijden een menigte van werptuigen slingerden van grooten afstand,

¹⁾ Hist. prenten MULLER.

²⁾ Nat. Mus. München.

³⁾ Nat. Mus. München.

⁴⁾ Nat. Mus. München.

⁵⁾ Bijdr. Vad. Gesch., 1e reeks, III, 137.

hetgeen zij, door geen kleeding gehinderd, gemakkelijk konden doen; zij droegen toch slechts een korten mantel.

Zoo staat op de beroemde zuil van Trajanus te Rome een Germaansch krijgsman, met een steen in de rechterhand, terwijl de linker de mantelslip ophoudt, waarin steenen liggen.

De handboog met pijl, tegenwoordig nog bij onbeschaafde volken in gebruik, is ook een der eerste wapenen geweest om op afstand te treffen. De koorde zal oorspronkelijk wel ineengedraaide hennep, later een pees van darmen geweest zijn. Op de eenvoudige boog is gevolgd de arborst of kruisboog, vermoedelijk gedurende de Kruistochten ingevoerd, vooral in Frankrijk, terwijl de Engelschen, wier boogschutters bekend waren, nog zeer lang aan de handboog getrouw bleven. In de 14e en 15e eeuw waren de arborstschutters van Genua en Venetië bekend en dienden dikwijls in vreemde legers.

Met hun wapen werden pijlen of bouten geschoten, ook hardgebakken leemen of marmeren en metalen kogels, doch dan werd de groef, die aan de projectielen richting moest geven, overdekt, waardoor de eerste loop ontstond. De handboog hield zich nog een tijd staande, daar zijn schietsnelheid opwoog tegen de grootere trefzekerheid en meer indringingsvermogen van de arborst. Dit wapen had een houten lade met een open- of overdekte groef. Aan het vooreinde bevond zich een metalen beugel, waarin de voet werd gezet. Met een haak, aan den gordel meegevoerd, spande men dan de koorde van den boog door haar omhoog te trekken en achter een nok te brengen. Werd deze omlaaggedrukt, dan ontspande zich de pees, die het projectiel wegschoot.

De bogen werden echter ook gebruikt om brand te veroorzaken. Zoo leverde HARMAN PYLMAEKER den 19n Jun. 1417 te Utrecht 2325 „proppen ende van salpeter ende anders van alrehanden oncost van salpeter te breken” aan den Hert. van Gelre en den 31n Mei 1418 werd aan zekeren mr. HENRIC UTEN LANDE VAN DEN BERGE opdracht gegeven om naar den Haag te komen met „vierpijlen” ¹⁾.

De uitvinding van het buskruit bracht een groote verandering bij de draagbare wapenen teweeg; bogen, pijlen en bouten hadden afgedaan en in plaats hiervan kwamen de *vuurwapenen*, die projectielen wegslingerden door de spankracht van het ontbrandende buskruit.

De invoering van die vuurwapenen geschiedde in Italië voor het eerst ongeveer in 1323, in Frankrijk omstreeks 1338, in Duitschland ± 1346 ²⁾. Nu verschijnen de bussen, de roeren, de haken, de kolven, de musketten, snaphanen, enz., die gedurende den loop der eeuwen hoe langer hoe volmaakter worden en ook leiden tot de invoering van de handgranaten, in den Wereldoorlog opnieuw gebruikt.

Eén van de oudste voorstellingen van een handbus is wellicht de houtsnede door LIEBE opgenomen in „Der Soldat in der deutschen Vergangenheit” ³⁾. Men ziet hierop, staande tusschen piekeniers en arborstiers, twee gewapenden. Ieder hunner houdt een stang in de handen, aan het einde voorzien van een dikke buis, uit welker monding en zundgat vuur springt. Op den achtergrond zijn poort en wal van een ommuurde stad geteekend, waartegen blijkbaar kogels zijn afgeschoten uit de primitieve wapenen.

Hoe de ontsteking geschiedde, oorspronkelijk met een brandende lont, daarna

¹⁾ v. HASSELT. Geld. Oudheden, I, blz. 387 en 415.

²⁾ SCHULTZ. Deutsch. Leben im XIV und XV Jahrh., II, 572.

³⁾ Uit: Rudimentum Novicorum, Lübeck 1475.

door het vonken van zwavelkies of vuursteen, hoe het wapen, de lont, de forket ter ondersteuning van het geweer, gedragen werden, hoe zwaar het wapen was, het kaliber, gewicht van het projectiel, prijs, enz., enz., het is een te uitgebreid veld om in deze korte schetsen te worden behandeld. Voor hen, die zich in de studie daarvan willen verdiepen, noemen wij hier, behalve de reeds vroeger opgesomde literatuur, eenige titels van werken of verzamelingen, die met vrucht kunnen worden geraadpleegd, als: *Figures au naturel tant de vestemens que de postures des Gardes Françaises du Roy Treschrestien*, ABRAH. HOPSBERG, Keulen 1643, *Types militaires français vers 1630*, A. DE BOSSE, Brantôme, *Variétés histor. et littéraires*, Tom. VI. 31, *Anecdotes franc. depuis l'établiss. de la monarch. jus qu'au règne de L. XV*, Arch. van den Raad v. St., id. van den Nass. Domeinraad No. 735, *Le maréch. de bataill., contenant le maniem. des armes*, Paris 1647, Essenwein, *Atlas der Culturgesch.*, en voor de beteekenis van vele oude benamingen Landolt, *Militair Woordenb.*, Leiden 1861 en dergelijke woordenboeken in andere talen.

Wij willen hier nog enkele, vermoedelijk minder algemeen bekende bijzonderheden betreffende de vuurwapenen aan toevoegen.

Toen in de 16ee eeuw de lange haakbussen met zware kolf werden ingevoerd, was de terugstoot zóó groot, dat „plusieurs bien mouchez et ballaffrez et par le nez et par les joues” werden, vooral omdat degene, die niet „couchait en joue”, bespot werd; enkelen stelden daarom voor „à couchez contre l'estomach”. Ook de invoering van het musket, in de 2e helft van de 16e eeuw, ging niet gemakkelijk bij de Fransche soldaten, waarom Koning FRANS II, ter aanmoediging, bij het beleg van Rochelle zich steeds zulk een wapen door een page liet nadragen; „quand il voyoit un bon coup à faire, il tiroit”¹⁾.

Uit een vonnis van den Krijgsraad van 16 Aug. 1673²⁾ blijkt, dat de dragonders toen met de ± 1670 uitgevonden bajonet bewapend waren; een dragonder werd n.l. „tot den zwaarde” veroordeelt, omdat hij een ruiter zoodanig „met een Bajenette gegrieft heeft”, dat hij daardoor stierf. Op de prent van den slag bij Malplaquet, 1709, zien wij op den voorgrond voetvolk, vurende met de bajonet op het geweer, de *Mémoires de Brandenbourg*, II, 205, leeren ons hoe in Pruisen sedert 1733 het eerste gelid bij den aanval de bajonet had opgeplant.

Dat de Nederl. geweren in de 17e eeuw goed bekend waren, toont een resol. van de St. Gen. van 15 Maart 1604, waarbij aan een koopman werd toegestaan om aan den Keizer naar Weenen te leveren „3000 roers gemaect opte Nederlantse Wyse”³⁾.

Ten slotte nog een schietwapen, dat echter geen vuurwapen was, n.l. een z.g. windroer, in 1560 door HANS LOBSINGER te Neurenberg uitgevonden, dat in de 17e eeuw meer algemeen werd en waarmede, tijdens de Fransche Revolutie, Oostenrijksche scherpschutters bewapend werden⁴⁾.

Evenals in het rijmpje:

Cet animal est fort méchant;
Quand on l'attaque il se défend,

trachtte men zich tegen slagen of stoóten van den tegenstander te dekken met het eigen wapen, waaraan echter andere dekkingsmiddelen werden toegevoegd, van de vroegste tijden af *schilden*, welke naarmate hun vorm en

¹⁾ Brantôme, VI, 77.

²⁾ Ho: Mil. Vierschaar 454, Alg. Rijks Arch.

³⁾ Arch. St. Gren. Alg. Rijks Arch.

⁴⁾ Nav. 1867, 7.

grootte, verschillende namen droegen. Lezen wij niet reeds in I Kon. X 17 van het Oude Testament, hoe de prachtlievende Koning SALOMO 300 tartsen van goud deed maken? De tartsen of targen waren langwerpige-vierkante schilden, terwijl de z.g. „Setztartsche" van onderen een scherpe punt had, om hem vast in den grond te plaatsen, zoodat deze, als een soort draagbare dekking, kon worden meegenomen en dikwijls door een afzonderlijken krijgsknecht gedragen werd. De eenvoudigste schilden waren oorspronkelijk van teenen gevlochten, al of niet bekleed en vierkant of ovaal. Dan verschijnen die van hout, overtrokken met leder, daarna versterkt door metalen banden of geheel van ijzer, somtijds bolvormig, om stooten of slagen te doen afglijden, voorzien van een verhoogde canelure in het midden, dan wel van een punt of knop, de „bokel".

Een ander langwerpige schild heette „Pavese", vóór de 14e eeuw gebruikte men veel kleine, ronde schilden, die zich als rondeelen, rondellen en rondassen tot in de 16e eeuw handhaafden. Ook driehoekige schilden zijn in het begin der 14e eeuw bekend, doch geraken \pm 1380 in onbruik.

De schilden voor de ruitery waren veel kleiner dan die voor het voetvolk, voor de lansruiters, in het bijzonder bij de tournooien, voorzien van een insnijding, waarin de lans rustte.

Ook zocht men zich te beveiligen door de kleeding en zoo ontstaat *de helm* als hoofddekking, eerst van hout of van gekookt leder, dan, evenals het schild, verstevigd met metaal, ten slotte geheel van metaal. Een slag, die van den helm afschampt, een stoot, een pijl die langs of door het schild gaat, treft echter toch doel, waarom de kleeding dikker wordt en zoo hadden b.v. in 1374 de stadssoldaten van Neurenberg „dick jopen an" ¹⁾, n.l. dik gewatteerde jassen, de Fransche „pourpoints", beenen en onderlijf voorloopig echter nog zonder bescherming.

De lederen kolder, dikwijls van buffelleer, doet vervolgens zijn intrede (men denke aan den naam van het Engelsche regiment „the Buffs") en dan komt het metaal ook hier een woordje meespreken; tegen de van den helm afglijdende slagen worden de schouders voorzien van afzonderlijke, kleine metalen platen, z.g. „ailettes". Deze krijgsdracht blijft tot \pm 1150.

Het voetvolk voorziet men dan van een schubbejak, een kleedingstuk waarop, dakpansgewijze, schubben van hout, hoorn, later van metaal zijn vastgenaaid.

Hierop volgen de jakken van een vlechtwerk van ijzeren ringen of maliën, bevestigd op een lederen of zwaar linnen kolder, of gedragen over een dik wambuis, dan verlengd tot maliënhemd, dat ook het onderlijf beschermt. Deze dracht, waarbij eveneens maliënhandschoenen gedragen worden, duurt tot ongeveer 1300.

In de 14e eeuw, een overgangperiode, komen bij de maliënkleding, thans ook de beenen bedekkende, enkele pantserplaten op de meest blootgestelde plaatsen, als: borst, ellebogen, knieën, enz. De platen krijgen meer den vorm van de te bedekken lichaamsdeelen en de maliënkleding wordt overbodig. Alleen een korte schoot blijft tot het begin van de 15e eeuw en wordt dan vervangen door metalen strooken. Ongeveer tegelijkertijd wordt de hoofddekking een kegelvormigen helm, waaronder een muts van ringenvlechtwerk gedragen wordt, ook kin en hals bedekkende, tusschen muts en schedel een gewatteerde kap. De smalle plaat, in de 12e en 13e eeuw als neusbeschermer

¹⁾ SCHULTZ. Deutsches Leben im 14n und 15n Jahrh., II, 560 e.v.

aangebracht, verdwijnt, de helm bestaat uit één stuk en krijgt eerst een naar beide zijden openend, dan een naar boven opklapbaar vizier, waarbij nog de halsberg van metaalringen gebruikelijk is, tot ook deze voor ijzeren strooken moet plaats maken.

In de 15e eeuw zien wij dan de wapenrusting, geheel uit pantserplaten en die, door het buigzaam maken van de deelen, die ellebogen, vingers, knieën, voeten, enz. bedekken, tot groote volkomenheid wordt gebracht en de wapensmeden beroemd maakt, die deze metalen kleeding ondoordringbaar weten te vervaardigen tegen slagen en steken, maar die ook de kunst verstaan door ciseleeren, vergulden, enz., den drager te doen uitblinken boven zijn wapenbroeders. Het volledige harnas blijft echter alleen tot de ridders beperkt.

Wij kunnen hier evenmin in bijzonderheden treden, doch slechts verwijzen naar de bekende uitgaven over kostuumkunde, ook naar de minder bekende, als die van P. LACROIX, Quincke's *Kostuumkunde*, Viollet-le-Duc's *Le mobilier franc.*, ERICH HAENEL's *Alte Waffen*, enz. Alleen zij hier opgemerkt, dat de afbeeldingen van grafsteenen, waarop de begravene in vol harnas gebeiteld is, dikwijls niet betrouwbaar zijn, daar die beeldhouwwerken gemeenlijk ontstonden, lang na het overlijden van den voorgestelde.

Ten bewijze, dat men ook in ons land, wat de metalen kleeding betreft, niet achterbleef, diene, dat in de Kameraarsrekeningen van Utrecht ¹⁾ een bepaling voorkomt uit 1436, dat alle „schutten die trecken sellen, sellen hoer pansier . . . medenemen.“ Ook de gildebroeders te Arnhem moesten „vol harnis“ hebben, waren zij niet bemiddeld dan binnen het jaar. Een meester, die nog geen poorter was, kon dit binnen 6 weken worden, mits hij voor de stad een volledig harnas onderhield. De plattelandsbewoners in Gelderland, konden volstaan met het bezit van een „borst“ (een borstharnas) en een „schoot“ ²⁾.

Met het gebruik van de vuurwapenen verdwijnt gaandeweg de metalen kleeding, maar toch bestaat die, omstreeks 1607, bij de bereden harquebusiers, pistoliers en kurassiers in ons land en ook elders nog, uit helm, borstharnas, armbedekking en dijstukken, in 1638 bij laatstgenoemd wapen reeds verminderd tot halve dijstukken en zonder armbedekking ²⁾, om langzamerhand, behalve het borstharnas bij de kurassiers, geheel te verdwijnen, tot de ijzeren hoed met breeden rand, de „saladière“ uit de 15e eeuw, in den Wereldoorlog weer zijn intrede doet, als een bewijs dat

„das Alte ist immer wieder neu“.

¹⁾ Arnh. Oudh., III, 54.

²⁾ Nass. Domeinraad, 735 f. 157, Alg. Rijks Arch.

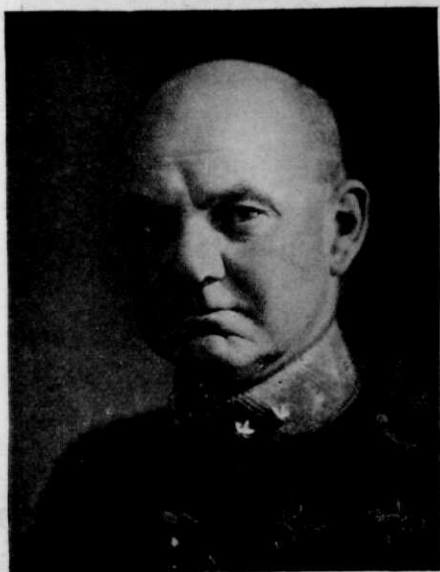
„Het echte gevaar voor den vrede is een mogendheid met sterke luchtmacht ter eene en een onverdedigd land aan de andere zijde.“ BALDWIN in het Engelsche Lagerhuis, 1934.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

NIEUW BENOEMDE KOLONELS.



P. W. BEST.
Kolonel van den Generalen Staf,
Commandant van de Luchtvaart
Afdeling.



Jhr. J. T. ALTING VON GEUSAU.
Kolonel van den Generalen Staf,
Directeur van de H.K.S.

DE HONSWIJKDAG.

Onder de fortbezettingen uit de mobilisatie, neemt die van het *Fort Honswijk* wel een heel bijzondere, een eenige plaats in. Op 30 Sept. 1914 scharden 2—III—8 R.I., 3—I—1 L.W.A., 3—I—1 Vg.A. en geniepersoneel zich, onder leiding van den toenmaligen kapitein (nu reserve-luitenant-kolonel) A. CAPTIJN, om een eigen gekozen Oranjewaandel met het opschrift „Wij handhaven” en legden daarop den eed van trouw af. 28 October 1915 ging de bezetting uiteen, maar in die twaalf maanden was een band gesmeed voor het leven. Thans, twintig jaar later, komen op Hemelvaartsdag 10 Mei a.s. uit 177 verschillende plaatsen de Honswijkers voor een kameraadschappelijke samenkunst op het fort bijeen. *Alle* Honswijkers, die niet door eeuwigheid of wereldzee van hun kameraden zijn gescheiden, want de kop van het orgaan der feestgangers „*De Honswijker*” bevat de woorden: „Aan de Honswijkers, die door de crisis zoo zwaar getroffen zijn, dat zij met geen mogelijkheid enig geld voor den Honswijkdag hebben kunnen betalen, wordt hierbij medegedeeld, dat al hun overige kameraden voor hen in de bres zijn gesprongen en alles voor hen hebben betaald”.

Aan die woorden behoeft niets te worden toegevoegd om de geest van Honswijk te doen kennen. Hulde aan Honswijk!



W. N. BECKING.
Kolonel, Commandant in het 2e
Geniecommandement.



J. H. FRUYT VAN HERTOEG.
Kolonel, Commandant Brig. Grenadiers en Jagers.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD.

Bij de Lichte troepen.

Bevorderd.

met ingang van 1 Mei 1934:
tot kapitein bij den Generalen Staf:
eerste-luitenant S. VAN DER KLOET, van het R.W.;
tot kapitein bij het R.W.:
eerste-luitenant J. J. PAPE, van dat regiment;
tot reserve-kapitein bij het R.W.:
reserve-eerste-luitenant D. A. VAN VUUREN, van dat regiment;
tot majoor, directeur van de Rijschool:
ritmeester D. A. CAMERLING HELMOLT, instructeur bij die school.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd.

tot officier van gezondheid der tweede klasse:
W. A. KALTOFEN, arts, 4 April;
tot reserve-kapitein met bestemming voor den dienst van vlieger, bij de Luchtvaartafdeeling:
gepensionneerd kapitein C. C. KÜPFER, van het K.N.I.L., 3 Mei.

Bevorderd.

tot reserve-kapitein, gerekend van 16 December 1933:
reserve-eerste-luitenant J. BIKKER, van de Schoolcomp. M.D.;

tot reserve-officier van gezondheid der eerste klasse:
 reserve-officieren van gezondheid der tweede klasse W. A. G. LOOMANS, 1 April;
 J. VERMET, 8 April, en J. K. I. DE CLERCQ ZUBLI, 10 April.

Met ingang van 1 Mei 1934:

tot Kolonel:
 luitenant-kolonels jhr. J. T. ALTING VON GEUSAU en P. W. BEST, beiden van den
 Generalen Staf, onderscheidenlijk Directeur van de H.K.S. en Commandant van de L.V.A.;
 tot luitenant-kolonel:
 majoors N. T. CARSTENS, L. J. SCHMIDT en H. F. M. Baron VAN VOORST TOT VOORST,
 allen van den Generalen Staf, onderscheidenlijk toegevoegd aan den Ch. G.S., Chef van
 den staf der Vg.H. en Chef van den staf van het Veldleger;
 tot Kapitein bij den Generalen Staf:
 Eerste-luitenants S. VAN DER KLOET en J. E. COERS, onderscheidenlijk van het R.W.
 en van het 9e R.I. (Kapitein S. VAN DER KLOET vervangt Kapitein J. J. D. H. VER-
 SCHOOR; Kapitein J. E. COERS blijft bij Afdeling I van den Generalen Staf);
 tot kapitein, plaatselijke -adjutant:
 eerste-luitenant F. H. KAMERLING, plaatselijke-adjutant te Arnhem;
 tot kolonel, commandant van de IIe I.Brig.:
 luitenant-kolonel P. CLERK, commandant van het 19e R.I.

Met ingang van 2 Mei 1934:

tot kolonel, commandant van de Brig. Gr. en J. (Ie I.Brig.):
 luitenant-kolonel J. H. FRUIJT VAN HERTOEG, commandant van de S.R.O.I.;
 tot majoor, commandant van de S.R.O.I.:
 kapitein J. K. LAMMERTS, adj. van de VIIe I.Brig.;
 tot majoor bij het 2e R.I.:
 kapitein G. LAND, van den Staf inf.

Met ingang van 1 Mei 1934:

tot luitenant-kolonel, commandant van het 19e R.I.:
 majoor S. H. SMITS, van het 2e R.I.;
 tot kapitein:
 eerste-luitenants C. E. CHIVAT, bij het 4e R.I.; J. M. STEENBEEK, bij den Staf inf.;
 J. H. VAN RIESEN, idem; C. M. OLIFIERS, idem; T. C. VAN DIERENDONCK, bij het 4e R.I.;
 U. DE STOPPELAER, bij het 21e R.I.; G. M. J. SCHAUB, bij het 3e R.I.; P. L. VAN DRIEL,
 bij het 13e R.I.; K. C. REESER, bij het 6e R.I.; W. G. A. SCHOENMAKERS, bij het 2e R.I.;
 C. BLOK, bij de S.R.O.I.; B. MULDER, bij de Comm. v. proefn.; C. W. EKKART, bij het
 14e R.I.; J. L. C. KRUIJNE, bij het 7e R.I.; M. VERHOEVEN, bij het 10e R.I.; A. W. DE
 RUIJTER VAN STEVENINCK, bij het 15e R.I.; J. J. VAN HAALLEN, bij het 6e R.I.; W. E.
 HOOGENBOOM, bij de L.V.A.; H. S. J. KAMEVAAR, bij het 8e R.I.; P. H. M. VAN DER
 WEIJDEN, bij de S.R.O.I.; L. A. J. VAN DER DRIFT, bij idem; P. A. S. DE BOER, bij het
 3e R.I.; J. E. HOFMAN, bij het 7e R.I.; J. P. KLINGENSPoor, bij het 1e R.I.;

tot kolonel, commandant van de IIe A.Brig:
 luitenant-kolonel J. P. DE MAN, van den Staf art., toegevoegd aan den I. d. A.;
 tot luitenant-kolonel:
 onderscheidenlijk commandant van het 4e en van het 2e R.V.A.:
 majoors H. C. DE MAN en A. G. LAGERWEIJ, resp. van het 8e en van het 2e R.V.A.;
 tot majoor, onderscheidenlijk bij het 8e R.V.A. en bij het Comm. v. proefn.:
 kapiteins Jhr. H. LAMAN TRIP en E. C. DE HAAN, resp. van het 6e R.V.A. en lid van
 de Comm. v. proefn.;
 tot kapitein bij de L.V.A.:
 eerste luitenant I. A. ALER, vlieger bij die afdeling;
 tot kolonel, commandant in het 2e Genie-commandement:
 luitenant-kolonel W. N. BECKING, van het R.G.Tr.;
 tot luitenant-kolonel:
 majoor C. W. VAN DOODEN, van den Staf genie;
 tot majoor:
 kapitein F. E. VAN DER STAAIJ, van den Staf genie;
 tot kapitein:
 eerste-luitenant A. G. M. BOOST, van den Staf genie;

tot reserve-luitenant-kolonel bij den Generalen Staf:
 reserve-majoor J. C. ROELOFSEN, B. W. T. VAN SLOBBE en H. KOOT, allen van dien staf;

tot reserve-kapitein voor speciale diensten bij den Generalen Staf:
 reserve-eerste-luitenants voor speciale diensten Mr. J. G. STENEKER, Mr. D. REILINGH, J. W. YDO, H. L. J. VINKE en Jhr. J. A. I. H. GRAAFLAND, allen van dien staf;
 tot reserve-kapitein voor speciale diensten bij het dienstvak der intendance:
 reserve-eerste-luitenants voor speciale diensten A. PETERS, P. H. OTTENVANGER, M. SMEULERS, P. L. VAN DAM, Mr. D. R. BROUWER, Dr. R. VAN SANTEN en P. SNEEUW, allen van dat dienstvak;

tot reserve-luitenant-kolonel bij den Staf inf.:
 reserve-majoor D. VLEMING, van dien staf;

tot reserve-kapitein:
 reserve-eerste-luitenants: J. SCHOL, bij het 21 e R.I.; C. R. DEKKER, bij het 10e R.I.; Mr. G. H. BAK, bij het 2e R.I.; N. F. EPKEMA, bij het 6e R.I.; J. H. STALFOORT, bij het 17e R.I.; A. VAN ZOELLEN, bij het 1e R.I.; H. G. HOOTSEN, bij het 7e R.I.; E. G. TOBI, bij het 2e R.I.; W. VAN 'T HOOG, bij het 17e R.I.; J. H. B. KERNKAMP, bij het 21e R.I.; Ir. H. VAN DEN BOK, bij het 3e R.I.; W. P. J. VAN OIRSCHOT, bij het 3e R.I.; D. C. VAN DER WAAL, bij het 21e R.I.; R. B. DE BOER, bij het 22e R.I.; F. J. HOEBINK, bij het 21e R.I.; Dr. J. C. VERSLUIJS, bij het 3e R.I.; A. L. A. VAN DRIMMELEN, bij de Schoolcomp. M.D.; J. SCHOL, bij het 21e R.I.; I. NOTEBOOM, bij het 11e R.I.; K. W. KOOP, bij het 16e R.I.; H. ALTING, bij het 12e R.I.; A. P. BLIEK, bij de Schoolcomp. M.D.; J. T. H. SMEETS, bij het 13e R.I.; J. P. G. QUACK, bij het 22e R.I.; P. TAZELAAR, bij het 13e R.I.; J. H. VAN DER LAAN, bij het 1e R.I.; A. D. MEIJER, bij het 11e R.I.; P. HUIJSOON, bij het 5e R.I.; Mr. B. F. VERVEEN, bij het 21e R.I.; J. J. WOLDENDORP, bij het 12e R.I.; Mr. J. M. W. CAMPS, bij het 13e R.I.; M. P. M. LINDERS, bij het 17e R.I.; H. W. J. DIK, bij het 18e R.I.; J. J. SNOECK HENKEMANS, bij het 10e R.I.; M. T. ALKEMA, bij het 16e R.I.; E. H. J. PENNERS, bij het 1e R.I.; A. E. DE RAS, bij het 4e R.I.; J. R. N. DE RICHEMONT, bij het 4e R.I.; P. PLUIJTER, bij het 1e R.I.; Dr. J. PLANTENGA, bij het 18e R.I.; P. G. B. QUIST, bij het 16e R.I.; F. H. M. MICHELL, bij het 2e R.I.; J. W. M. VAN BAKEL, bij het 18e R.I.; F. H. A. CLAESSEN, bij het 2e R.I.; D. BAKKER, bij het 9 R.I.; B. J. H. VAN ROOSMALEN, bij het 4e R.I.; A. A. LINDT, bij het 17e R.I.; C. W. CATSMAN, bij het 7e R.I.; A. KOPER, bij het 3e R.I.; J. N. HAKKERT, bij het 8e R.I.; W. A. DE KEULENAAR, bij het 9e R.I.; A. J. KLEIJKAMP, bij het 4e R.I.; L. H. P. HOCKERS, bij de Schoolcomp. M.D.; W. H. RISSEEUW, bij het 2e R.I.; K. LEENDERTZ, bij het 5e R.I.; F. A. KLEIN, bij de Schoolcomp. M.D.; W. L. H. VAN HARREVELT, bij het 17e R.I.; J. W. KONING, bij het 5e R.I.; W. VISSER, bij het 16e R.I.; C. MARS, bij het 21e R.I.; J. J. HOFMAN, bij de Schoolcomp. M.D.; J. BOUWER, bij het 9e R.I.; Mr. Dr. J. H. SCHEURER, bij het 21e R.I.; J. C. VAN DER MOLEN, bij het 21e R.I.; P. J. VAN BOMMEL, bij het 10e R.I.; J. C. BUWALDA, bij het 8e R.I.; S. W. A. M. DE GROOT, bij het 11e R.I.; P. VAN DER LINDEN, bij het 21e R.I.; T. M. LUIJPEN, bij het 3e R.I.; A. VAN EK, bij het 17e R.I.; W. MANTEL, bij het 10e R.I.; J. TULP, bij het 8e R.I.; J. DEKKER, bij het 18e R.I.; G. J. A. HEINO, bij het 21e R.I.; C. H. H. JELINGER, bij het 18e R.I.; H. G. A. J. RENSENBRINK, bij het 7e R.I.; J. A. M. PIJNENBURG, bij het 17e R.I.; M. J. H. DAUTZENBERG, bij het 12e R.I.; P. VAN OUTEREN, bij het 10e R.I.; P. C. BRUNTING, bij de Schoolcomp. M.D.; H. J. KOUWENHOVEN, bij het 1e R.I.; P. J. DE BOER, bij het 5e R.I.; J. F. A. RECEVEUR, bij het 9e R.I.; B. J. VAN TUIL, bij het 10e R.I.; S. POSTHUMA, bij het 9e R.I.; S. TADEMA, bij het 9e R.I.; A. J. DOMINICUS, bij het 11e R.I.; J. J. PLEMP, bij het 12e R.I.; D. H. HARDENBERG, bij het 4e R.I.; N. CASPERS, bij het 7e R.I.; W. DENKER, bij het 21e R.I.; M. A. F. DE WILT, bij het 11e R.I.; J. C. M. ANNEGARN, bij het 18e R.I.; C. A. M. BEUKERS, bij het 18e R.I.;

tot reserve-kapitein voor speciale diensten bij het V.L.K. Vaartuigendienst:
 reserve-eerste-luitenant voor speciale diensten R. BORDEWIJK, van het korps;

tot reserve-luitenant-kolonel bij den Staf Iie A. Brig.:
 reserve-majoor J. H. WESTERVELD, van het 4e R.V.A.;

tot reserve-majoor:
 reserve-kapiteins F. VAN TWISK en J. A. M. SWENKER, onderscheidenlijk van het K.P. en T. en van het R.M.A.

Verleend de titulaire rang van kolonel

met ingang van 1 Mei:

aan den luitenant-kolonel Jhr. W. LAMAN TRIP, van den Grooten Staf, Adjudant van Z.K.H. den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Reserve-kapitein W. E. H. JANSSEN, van het 17e R.I., overgeplaatst bij het 13e R.I.
Luitenant-kolonel H. D. S. HASSELMAN, eervol ontheven van zijn commando over het 2e R.V.A., overgeplaatst bij den Staf art. en toegevoegd aan den I. d. A., 1 Mei.

Kapitein T. J. REESER, van den Generalen Staf, bestemd tot sous-chef van den staf van het Veldleger.

Eerste-luitenant A. T. C. OPSOMER, eervol ontheven van de functie van adj. van de IVe A. Brig. en overgeplaatst bij het 2e R.V.A., (blijft gedetacheerd ten bureele van den Chef van den Generalen Staf).

Eerste-luitenant N. J. ZIJLSTRA, van het 5e R.V.A., benoemd tot adjudant van de IVe A. Brig.

Eerste-luitenant W. T. CARP, van het K.R.A., bestemd tot instructeur bij de Rijsschool (blijft behooen tot het K.R.A.). 1 Mei.

Kapitein J. J. D. H. VERSCHOOR, van den Generalen Staf, in zijn rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij het wapen der infanterie en ingedeeld bij het 4e R.I., 1 Mei.

Kapiteins A. J. VAN DER BLOM, A. VAN WEENEN en F. SCHOUTEN, onderscheidenlijk van het 4e, 15e en 7e R.I., gedetacheerd bij het R.G. Tr., 1 Mei.

Kapiteins T. J. LAGERWERFF, T. C. KERS, I. ENGERS en J. F. B. WEBER, onderscheidenlijk van het R.J., het 19e, 6e en 21e R.I. zijn ingaande 1 Mei, bestemd voor de functie van officier-commissaris resp. in de 1e, 2e, 3e en 4e Militaire afdeling. Laatstgenoemde tevens overgeplaatst naar het 5e R.I.

Kapitein F. A. KANNE, van het 1e R.I., gedetacheerd bij het R.K.A., als hoofd van het mobilisatiebureau van dat korps, 1 Mei.

Kapitein H. A. M. E. JANSSEN, van den Staf inf., werkzaam ten bureele van den Ch. G. S., overgeplaatst bij het R.J., 1 Mei.

Eervol ontslagen.

Reserve-luitenant-kolonel Jhr O. G. BLOYS VAN TRESLONG, van den Staf IIIe A. Brig., 29 April.

Reserve-kapiteins B. VAN DEN BELT, van het R.J., 2 April; E. BUNSCHOTEN, van het 2e R.V.A., 9 April, en F. J. C. EIJLAST, van het 5e R.V.A., 14 April.

Reserve-kapitein voor spec. diensten B. Wertwijn, van het V.L.K. Motordienst, 7 April.

Kapitein T. W. N. DE BROUWER, van het 14e R.I., 1 Mei.

Overleden.

Reserve-kapitein voor speciale diensten C. L. BOISSEVAIN van het V.L.K. Vaartuigendienst, 22 Maart te 's-Gravenhage.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN.**VOORSCHRIFT LICHAAMSOEFENINGEN.**

Sedert de laatste uitgave van het voorschrift nr. 56, hebben de denkbeelden over de wijze van toepassing der Zweedsche gymnastiek enkele wijzigingen ondergaan.

Deze gymnastiek heeft ten doel de verkeerde invloeden, die tengevolge van de vergaande specialiseering op elk gebied in de tegenwoordige samenleving, de goede lichaams-houding en de juiste samenwerking der verschillende organen bedreigen, te verontzijdigen.

Bij juiste toepassing der oefeningen werd het gestelde doel weliswaar steeds in meerdere of mindere mate bereikt, doch tevens ontstond door de toepassing daarvan in vele gevallen een verminderde bewegelijkheid van sommige lichaamsdeelen, die — hoe gewenscht mischien voor een juiste lichaamshouding — voor het practische leven merkbare nadeelen bood ten aanzien van de zeer gewenschte beweeglijkheid in de verschillende gewrichten.

Op de hoogeschool voor lichaamsoefeningen te Ollerup in Denemarken, onder leiding van NIELS BUKH en op het Instituut voor het vormen van leeraren in gymnastiek te Lund in Zweden, onder leiding van den majoor THULIN, begon men zich eenige jaren geleden allengs van dit gebrek aan lenigheid rekenschap te geven en de leiders van deze instituten hebben hun inzichten ook bij anderen ingang doen vinden.

In alle landen, waar de Zweedsche gymnastiek wordt onderwezen, zijn thans naast de vormende (hygienische) en de practische oefeningen de zoogenaamde lenigheidsoefeningen in de Handleidingen voor het gymnastiekonderwijs opgenomen.

Men is n.l. algemeen van meening, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat — onder den invloed van de vele tonusverhoogende oefeningen, die ten doel hebben een juist stand der verschillende ledematen en organen ten opzichte van elkaar te verkrijgen —

de bewegingsmogelijkheid in sommige gewrichten te veel wordt verminderd en dat dus zoodoende het physiologisch doel wordt voorbij gestreefd.

Het was bovendien hier te lande ook reeds opgevallen, dat van de jonge dienstplichtigen, bij hun in dienst treden, een groot percentage o.m. te sterk ontwikkelde borstspieren bezat, waardoor zij de armoefeningen niet in den juisten vorm konden uitvoeren en de ademhaling, speciaal bij ademversnellende oefeningen, ernstig belemmerd werd, terwijl men, met het voorschrift in de hand, geen middel bezat om deze spieren, die in de meeste gevallen door eenzijdigen beroepsarbeid de bedoelde afwijking hadden verkregen, weer hun normale soepelheid te hergeven.

In verband met deze en dergelijke leemten achtte de oud-Directeur der voormalige Militaire gymnastiek- en sportschool, de majoor der artillerie b. d. dr. W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH, den tijd aangebroken om den indertijd van zijn hand verschenen „Handleiding voor het onderwijs in de gymnastiek ten dienste van Land- en Zeemacht” te herzien en daarbij rekening te houden met de nieuwe denkbeelden omtrent de beweeglijkheid van sommige gewrichten en speciaal in die van de wervelkolom.

Bovendien waren de desbetreffende opmerkingen en aanwijzingen van de leiders van het gymnastiekonderwijs bij het Koninklijk Instituut voor de Marine en bij de Koninklijke militaire academie voor den majoor HUBERT VAN BLIJENBURGH aanleiding, deze herziening met spoed ter hand te nemen, zoodat in den loop van de maand Juli 1930 de 4e geheel herziene en omgewerkte druk dezer Handleiding verscheen.

Daar nu het voorschrift nr. 56 geheel was gebaseerd op deze Handleiding, zowel wat de verklaring der oefenstof betreft als voor wat de daarin opgenomen lesschema's aangaat, was het verschijnen van dezen nieuwen druk oorzaak, dat het voorschrift — dat op blz. 14 met een noot naar de Handleiding verwees — daarmede niet langer in overeenstemming was en dus in overeenkomstigen zin moest worden gewijzigd. Dit te eerder daar de voor de lichaamsoefeningen verantwoordelijke autoriteiten zich geheel met de nieuwe denkbeelden konden vereenigen.

Bovendien was gebleken, dat het niet juist was, dat voor de verschillende onderdeelen van de Landmacht — zonder rekening te houden met eventueele verschillen in opleidingswijze en opleidingstijd der dienstplichtigen — dezelfde aantallen uren voor de beoefening van lichaamsoefeningen waren voorgeschreven.

Een en ander gaf den Commandant van het Veldleger aanleiding zich tot den Minister van Defensie te wenden met het voorstel den leider van de groep lichaamsoefeningen aan de Koninklijke militaire academie op te dragen, onder leiding van den Gouverneur dier instelling, het voorschrift nr. 56 te herzien, welke opdracht bij aanschrijving van den Minister van Defensie dd. 19 Januari 1931, IIe afdeling B, nr. 95, werd verstrekt.

In verband echter met de omstandigheid, dat de hiervoren bedoelde Handleiding niet is opgenomen in boekwerk 79 en het minder gewenscht is om in een voorschrift te verwijzen naar een boekwerk, dat niet in de boekenlijst is opgenomen, is tevens een officieele „Handleiding voor het gymnastiekonderwijs” in bewerking genomen, die in de plaats zal treden voor de meer genoemde Handleiding van den majoor der artillerie b. d. dr. W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH.

Deze nieuwe Handleiding zal in hoofdzaken overeenkomen met die, welke door den majoor HUBERT VAN BLIJENBURGH werd samengesteld en de grondslagen van het stelsel benevens een juiste omschrijving der verschillende oefeningen bevatten. Zij zal worden opgenomen in boekwerk nr. 79, onder nr. 560.

Bij de herziening van het voorschrift is, behalve met bovenstaande algemeen veranderde zienswijze, rekening gehouden met de wenschen van de gebruikers van het voorschrift, door de behandelde stof puntsgewijze in te deelen, waardoor het geheel overzichtelijker werd, terwijl bovendien, door het opnemen van een lijst van alle in de Handleiding voorkomende oefeningen, het samenstellen van lesprogramma's en het naslaan van de verschillende oefeningen aanzienlijk is vergemakkelijkt.

De lenigheidsoefeningen en de wijze van toepassing daarvan, benevens een aanwijzing voor de noodzakelijkheid tot het zoo nu en dan doen uitvoeren van spierontspanningsoefeningen, werden opgenomen, terwijl het schema van de les in overeenstemming werd gebracht met de in de Handleiding te ontvouwen nieuwe denkbeelden.

Bovendien bleek het noodig de twaalf lesprogramma's geheel te herzien, zoodat ten slotte een nieuw voorschrift lichaamsoefeningen is ontstaan, dat op zeer veel punten afwijkt van het nu geldende, zonder nochtans de grondslagen van het Zweedsche stelsel, waarop het berust, aan te tasten.

UIT DE VAKPERS

DE PLAATS VAN HET LUCHTWAPEN IN ONZE WEERMACHT.

Naar aanleiding van de „Beschouwingen” over den Marine Luchtvaartdienst”, door den Kapitein ter Zee FERWERDA in het *Marineblad* 1933, vierde aflevering, geeft de Officier-Vlieger 2e klasse W. VAN ROOYEN zijn meening over deze kwestie in de zesde aflevering van dat tijdschrift. Dit artikel wordt gevolgd door: „Nog enkele beschouwingen over den Marinevliegdiens”, door den Kapitein ter Zee FERWERDA.

Terwijl de heer VAN PROOYEN het bestaansrecht van een „*Staatsluchtmacht*” als onafhankelijk wapen bepleit, beschouwt Kolonel FERWERDA het luchtwapen als een *hulpwapen*, waarom dan ook z. i. bij de Marine plaats is voor een M.L.D. (marineluchtvaartdienst).

Volgens den eersten schrijver heeft de Luchtmacht een *eigen oorlogstaak*, welke noch door de Landmacht, noch door de Zeemacht kan worden vervuld. Wel is waar zal de Luchtmacht een deel harer luchtstrijdkrachten ten dienste van Leger en Vloot moeten afstaan.

De tweede schrijver acht *geen zelfstandig doel* voor de Luchtmacht aanwezig, zoodat er geen plaats is voor een onafhankelijken lucht oorlog, doch het luchtwapen zich bij uitstek leent tot samenwerking met Leger en Vloot en daarvan dan ook een deel, een hulpwapen zal moeten zijn. Hij acht voor kleinere landen met een beperkt budget eene afzonderlijke luchtmacht eene overbodige luxe, die schade zou toebrengen aan de waarde van het geheel.

Marineblad, zesde aflevering, 30 December 1933.

f.

GEWEERGRANATEN IN DEN BEWEGINGSOORLOG.

In het gamma der wapenen, waarover onze infanterie beschikt, ontbreekt tot dusver de geweergranaat. Van hoeveel nut dit wapen kan zijn, komt in het onderstaande krijgsgeschiedkundige voorbeeld duidelijk naar voren. Tevens geeft het een goed inzicht in het optreden van de overige infanterie-wapenen tijdens het gevecht. Het behandelt een tegenstoot van een Duitsch bataljon op het Westelijk front in den zomer van 1918.

„Onder werksame vuurdekking van de zware mitrailleurs overschreden de compagnieën den hoogterug en veegden de Engelsche letterlijk voor zich uit. Onze compagnie was op den rechtervleugel. Meesterlijk vuurden de lichte mitrailleurs door de openingen tusschen de tirailleurs en sprongen automatisch naar voren, zoodra deze laatste hun vuur onderschepten. Het artillerievuur en dat van de vuurbasis, bestaande uit zware mitrailleurs en mijnwerpers, werd van den hoogterug af met zorg geleid. Toen een colonne Engelsche vechtwagens door de enkele stukken der ons begeleidend artillerie onder vuur werd genomen en de tanks werden vernield of, vervolgd door de ontploffende projectielen, weghobbelden, steeg de geestdrift ten top.

Eenige Engelsche lichte mitrailleurs, opgesteld in een hollen weg, brachten het oprukken onzer linker-voorsectie tot staan. De rechtervoorsectie bleef echter in beweging. Gelukkig bevonden zich hierbij de 4 geweergranaatschutters der compagnie, welke ik tot één groep had vereenigd, omdat van het enkele schot bijna geen uitwerking is te verwachten. Een kort maar hevig geweergranaatvuur van deze 4 schutters, nog gesteund door flankerend vuur uit een door de rechtersectie buitgemaakten Engelschen mitrailleur, was voldoende om het vijandelijke weerstandsnest uiteen te doen springen.

Helaas was dit het eenige succes van het nieuwe wapen en zulks, omdat wij hierin onvoldoend vertrouwen hadden gesteld en derhalve te weinig munitie hadden medegenomen. In het verdere verloop van den aanval zouden wij gaarne eenige banden mitrailleurpatronen tegen een paar zandzakken met geweergrenaten hebben geruild.

Na eenigen tijd stootten wij tegen een aangesloten vuurfront, gevormd door frontaal en flankerend vurende mitrailleurs. Onze desondanks voorwaarts springende tirailleurs leden in het dekkingslooze terrein hevige verliezen. Met slechts enkele manschappen

van de beide voorsectiën bereikte ik een oude ondiepe loopgraaf, een paar honderd meter voor de Engelsche stelling. Een poging om tot handgranaatworpafstand nader te kruipen kostte nieuwe vergeefsche offers.

De tot dusver werkzame steun uit de vuurbasis was opgehouden, omdat wij buiten de werkzame dracht van de mijnwerpers waren gekomen en de zware mitrailleurs — in verband met den afstand, waarop wij den vijand waren genaderd — niet meer over ons heen konden vuren. Aan een voorwaarts van stelling verwisselen van de vuurorganen, welke de vuurbasis vormen, was, met het oog op het dekkingslooze terrein en het sterke vijandelijke vuur, niet te denken. Zelfs de verbinding met de reserve-sectie was verbroken.

In deze hachelijke omstandigheden zou een ruime uitrusting met schietbrekers en geweergrenaten het eenige zijn geweest wat ons kon helpen. Zulks te meer, omdat de Engelschen ons thans met geweergrenaten bepoeierden. Nauwelijks hadden wij een lichte mitrailleur in stelling gebracht, of zwermen Britsche geweergrenaten sloegen in en hiertegen waren wij volkomen machteloos.

Waarschijnlijk zouden wij tot op den laatsten man zijn in elkaar geschoten, als het niet aan onze linker neven-compagnie — welke wat verder vooruit had kunnen dringen — was gelukt, ons door flankerend mitrailleurvuur en door het vuur harer geweergrenaat-schutters eenige verlichting te verschaffen. Na het vallen van de duisternis kregen wij bevel terug te trekken. Toen de gewonden waren afgevoerd was mijn compagnie nog 10—15 man sterk".

Militär Wochenblatt 1934, nr. 28.

C.

MODERNE VECHTWAGENTECHNIEK.

Zeer interessant is de ontwikkeling van de Christie rad-rupsband vechtwagen, (afb. 1). Reeds in 1919 werd door het Amerikaansche legerbestuur het patentrecht aangekocht.

In 1921 werd met de beproeving aangevangen, die echter in '24 werd stopgezet, in verband met de hooge kosten. De constructeur zette echter zijn werk voort en verscheen in 1928 met een verbeterd model, dat een groote snelheid kon bereiken en zich zeer gemakkelijk door het terrein kon bewegen. Door het legerbestuur werd nu de beproeving voortgezet, die zeer gunstig verliep.

In 1932 lanceerde de constructeur de z.g. „Springtank" (afb. 2).

Alle acht draagwielen zijn afgeveerd; zonder rupsband worden de achterste draagwielen aangedreven, terwijl de voorste dienst doen als stuurwielen. Het aanbrengen van de rupsband kost ongeveer vier minuten.

Gewicht: 10 ton max.

Pantsering: hoofdpantser van 32 mm.

Bewapening: 7,6 cm kanon in een draaitoren.

Motor: moderne 750 pk Curtiss 12 cyl. V. vliegtuigmotor. Niettegenstaande het grotere vermogen is deze motor 226 kg lichter als de oude 335 pk Liberty-motor.

Bodemvrijheid: 60 cm.

Snelheid: op een betonweg 180 km/u.

Met rupsbandconstructie op „Attackiergelände der Kavallerie" 96 km/u, bij welke snelheid het voertuig nog een zeer stabiele indruk gaf, bij het passeeren van 20 cm hooge hindernissen. Tot groote verbazing van de toeschouwers sprong het voertuig bij een snelheid van 80 km/u, als een kangeroe, 10,5 m ver door de lucht, zonder schade voor het voertuig en inzittende.

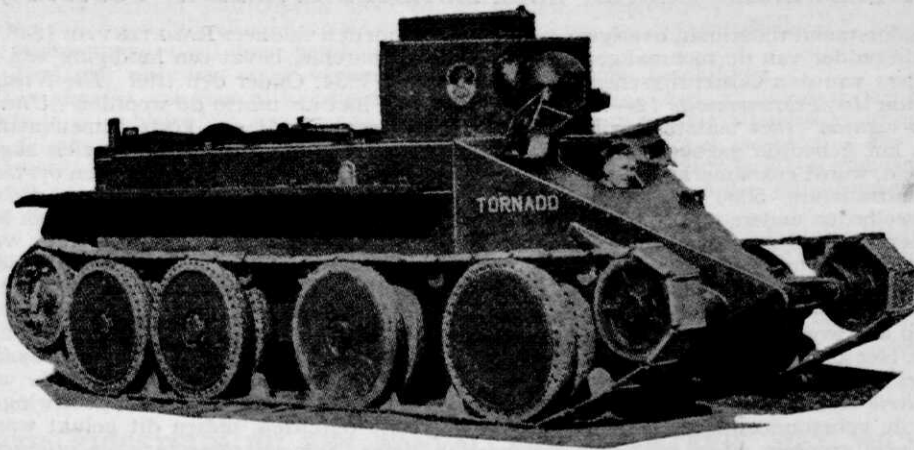
Acceleratievermogen: na 185 m werd een snelheid van 80 km/u bereikt.

Remvermogen: Bij een snelheid van 90 km/u stond het voertuig binnen *negen* meter stil.

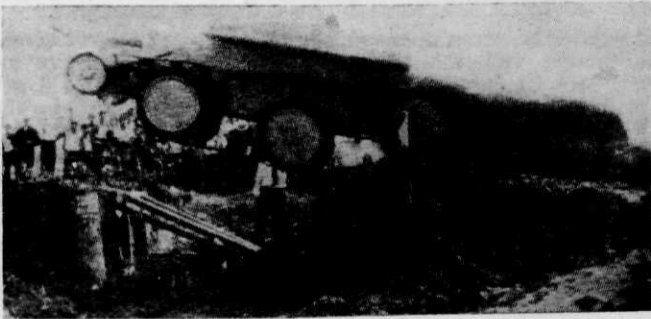
Als laatste project verscheen de „Vliegtank" (afb. 3), die in den rug van den vijand kan worden ingezet. De schroef wordt door de tankmotor aangedreven, de vleugelconstructie kan snel aangebracht en weer afgenomen worden.

P. H. v. D. TR.

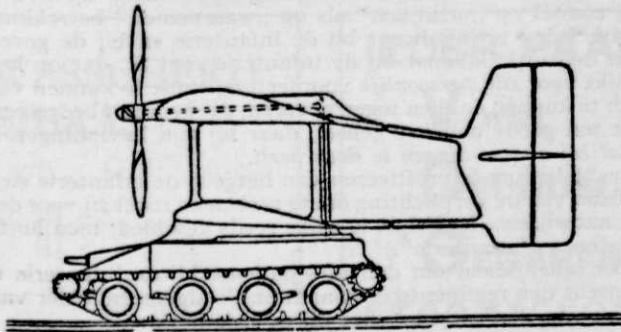
Der Kraftzug in Wirtschaft und Heer 1932. 12. Heft en 6. Heft, 1933.



Afb. 1. „Christie Tank”, de snelste vechtwagen ter wereld.



Afb. 2. „Springtank”.



Afb. 3. „Vliegtank”.

HET BEDWINGEN VAN HET SOCIALISTISCHE OPROER IN OOSTENRIJK.

Onderstaand tijdschrift, overigens geheel gewijd aan den veldheer RADEZKY, in 1848/49 de redder van de toenmalige Oostenrijksche monarchie, bevat een huldiging van de redders van den Oostenrijkschen staat in Februari 1934. Onder den titel „*Die Niederwerfung der Februarrevolte 12—15 Februar 1934*” en met als motto de woorden „*Ultima ratio regnum*” (het laatste bewijsmiddel der Koningen) wordt een korte samenvatting van het gebeurde gegeven. De zware taak waarvoor de regeeringstroepen zich zagen gesteld, wordt gekenmerkt door de omstandigheid, dat na het bedwingen van den opstand 90 mitrailleurs, 5000 repeteergeweren, 3800 pistolen, 1.592.000 patronen en groote hoeveelheden andere strijdmiddelen in beslag werden genomen. Bij het dempen van het oproer bleek, dat — hoe onontbeerlijk voor het numeriek zwakke leger de steun van vrijwillige formaties ook was — de doorslag werd gegeven door het gedisciplineerde, goed geëncadreerde en geoefende leger. Te verwonderen behoeft dit niet, daar het gevecht in een oord — in casu een groote stad — wel de moeilijkste opgave vormt waarvoor een troep kan worden gesteld en de hoogste eischen stelt aan tucht, samenhang en geoefendheid. Het artikel draagt dan ook als ondertitel: „*Ausschlaggebendes Eingreifen des Bundesheeres*”. Een tweede ervaring, welke evenmin verrassend is, was de groote waarde van *artillerie* bij het straatgevecht. Zonder de steun van het zware wapen, zou het bedwingen van de gebetonneerde mitrailleurvesten in de roode burchten, indien dit gelukt ware, nog veel grootere offers hebben gevraagd dan thans. *Samenwerking tusschen infanterie en artillerie*, zich uitend door onmiddellijk te stormen nadat de materiele en moreele uitwerking van het geschut zich had doen gevoelen, was hier het middel ter overwinning. Slechts het leger was hiertoe in staat, de vrijwillige formaties waren hiervoor uiteraard noch georganiseerd noch geoefend. De grootste gemengde afdeeling was die, welke werd gereedgesteld tegen den Lagerberg, aan den Z.O.-rand van Weenen en bestond uit 7 bataljons met 5 batterijen, m.a.w. een zwakke divisie. De aanblik van deze macht deed den oproerlingen den moed evenwel ontzinken, zij verlieten hun stellingen en verstrooiden zich.

Goede diensten werden bewezen door *vrachtauto's* voor het motoriseeren en daarmede snel verplaatsbaar maken van infanterie-afdeelingen, waaraan alsdan motorbatterijen werden toegevoegd. Groote steun ondervond de infanterie voorts van 6 geïmproviseerde *pantsertreinen*, optredende op de spoorbanen, welke de voorstad Floridsdorf, een der brandpunten van het verzet, doorsnijden.

In totaal eischte het oproer 297 dooden en 802 gewonden, ongeveer gelijkmatig aan beide zijden verdeeld. Het leger verloor 30 man, w.o. 2 officieren en had 122 gewonden, waarvan 72 zwaar. Van elk der gevallen behorende tot het leger, geeft het artikel een portret „zum ehrenden Gedächtnis”.

Militärwissenschaftliche Mitteilungen, Maart 1934. C.

UITKIJKDIENST.

De majoor ADAM bespreekt in onderstaand tijdschrift „l'observation, c'est-à-dire le moyen pour obtenir le renseignement”. Men zij bij de lezing van dit artikel indachtig, dat „observation” zoowel op „uitkijken” als op „waarnemen” betrekking heeft. S. behandelt in zijn artikel den uitkijkdienst bij de infanterie en bij de gevechtsleiding.

Ten aanzien van den uitkijkdienst bij de infanterie zegt S., dat op het gevechtveld de infanterist uitkijkt voor zijn *persoonlijk* voordeel, teneinde te kunnen vuren op hetgeen hij zelf ziet, om zich te kunnen dekken tegen gevaren, die hem zelf bedreigen, enz. Hetgeen hij zelf ziet, komt niet ten goede aan het geheel, daar hij zijn bevindingen niet mededeelt aan anderen, omdat hij andere dingen te doen heeft.

Wenscht de gevechtsleiding te profiteren van hetgeen de infanterie ziet, dan moet zij manschappen ontslaan van de verplichting om te *vechten* en moet zij voor den uitkijkdienst speciale menschen aanwijzen. (In België is zulks reeds geschied; men heeft daar speciaal opgeleide „observateurs d'infanterie”.)

S. bepleit de noodzakelijkheid om den uitkijkdienst bij de infanterie te organiseeren en te leiden en wenscht den regimentscommandant als algemeen leider van dezen dienst.

S. noemt als taak van den uitkijkdienst bij de infanterie:

- a. het verzamelen van inlichtingen, waarvan het onmiddellijk benutten ten behoeve van de gevechtshandeling mogelijk en nuttig is;
- b. het overbrengen dezer inlichtingen.

Hij bepleit verder, dat:

- de uitkijkdienst doorlopend moet zijn in tijd en in ruimte;
- de verkregen inlichtingen op de juiste wijze moeten worden gecoördineerd, hetgeen hij regimentswijze wil doen geschieden;
- de dienst over een eigen verbindingsnet moet kunnen beschikken.

Ten aanzien van den uitkijkdienst bij de gevechtsleiding zegt S., dat deze ten doel heeft de gevechtsleiding gegevens te verschaffen over eigen en over vijandelijke troepen; uit de uitwerking van deze taak blijkt, dat S. — althans naar onze meening — den uitkijkdienst bij de gevechtsleiding wel wat veel als een soort van afzonderlijken inlichtingsdienst ziet, terwijl toch de uitkijkdienst slechts een onderdeel van den inlichtingsdienst kan zijn.

In het bijzonder het gedeelte aangaande den uitkijkdienst bij de infanterie verdient belangstelling; in dit verband vestigen wij mede de aandacht op het artikel van luitenant-kolonel A. A. VAN NIJNATTEN in de November-aflevering 1933 van de Militaire Spectator, benevens op de daarbij gevoegde noot van de redactie.

Bulletin Belge des Sciences Militaires, Februari 1934. Bx.

ARTILLERIESTEUN BIJ EEN AANVAL VAN INFANTERIE MET VECHTWAGENS.

Kolonel BUCHALET behandelt in dit artikel de wijze waarop de artillerie kan steunen bij een aanval, die wordt uitgevoerd door infanterie met steun van vechtwagens.

De vechtwagens kunnen de vijandelijke weerstanden neutraliseeren, die zich in een strook van ± 300 m in het rond aan hen voordoen en binnen die strook ook het antitankgeschut bestrijden. De schrijver verwacht echter dat de vechtwagens op een afstand van 900 à 1000 m machtige vechtwagenbestrijdingsmiddelen tegenover zich zullen krijgen, waartegen zij zelve machteloos zijn.

Tot 300 m ruimen de vechtwagens dus zelf de weerstanden op, dan volgt een strook van 500 à 600 m, waarin de artillerie zal moeten steunen en wel de artillerie voor rechtstreekschen steun. Verder moeten de vechtwagens worden beschermd tegen meer achterwaarts gelegen batterijen, die over goede waarnemingspunten beschikken. Deze beschermende vuren worden gegeven door de artillerie voor algemeene opdrachten, eventueel versterkt door deelen van de legerkorpsartillerie.

De bescherming van de vechtwagens in de strook van 500 à 600 m, die op 300 m voor de vechtwagens ligt zal moeten bestaan, uit een harkvuur, bij voorkeur afgegeven met tijdprojectielen (lieft gkt.t., teneinde de vechtwagens wanneer die in dit vuur mochten geraken, niet ernstig te beschadigen). Zoo eenigszins mogelijk moet dit vuur worden afgegeven met directe waarneming; indien het terrein of de weersomstandigheden dit niet toelaten zal de steun moeten worden gegeven volgens een tijdtabel.

De schrijver is van oordeel, dat in de toekomst een aanval met vechtwagens niet heel veel besparing aan artillerie zal geven.

Revue d'artillerie, Sept. 1933.

O.

STOOMWASSCHERIJ
„DE HAAS”

TELEFOON 376 - GIRO 16392



IJsselmuiden bij Kampen

IEDER PAAR:

Voor

Deugdelijk

Gegarandeerd.

STOOMSCHOENFABRIEK
C. VAN DE GRIENDT - ALKMAAR